

PROSVETNI DELAVEC

Uvodno pojasnilo

Ob pričetku javne razprave o problemih verifikacije vzgojno izobraževalnih dejavnosti strokovno izobraževalnih ustanov

Z namenom, da omogoči uresničitev načel resolucije zvezne ljudske skupščine o izobraževanju strokovnih kadrov in da omogoči izvajanje priporočila ljudske skupščine LRS o nalogah na področju strokovnega izobraževanja, je svet LRS za strokovno izobraževanje izdelal osnutke nekaterih predpisov o verifikaciji izobraževalnih ustanov. (Osnutke objavljamo na notranjih straneh lista).

Uvedba verifikacije je za oblikovanje celotnega izobraževalnega sistema izredno pomembna, saj bistveno posega v celotni vzgojno izobraževalni sistem. Zato je svet pred dokončnim sprejetjem potrebnih predpisov organiziral javno razpravo o teh problemih. Tako bodo vsi prizadeti činitelji ne le samo seznanjeni z vsebino predvidenih osnutkov predpisov, temveč bodo mogli s tehničnimi in konstruktivnimi predlogi pomagati pri oblikovanju sodobne fiziognomije strokovnega izobraževalnega sistema.

Gradivo za javno razpravo o problemih verifikacije je bilo objavljeno v posebni brošuri, ki je bila razposlana skoraj vsem gospodarskim organizacijam in njihovim združenjem, vsem gospodarskim zbornicam, ljudskim odborom, političnim in družbenim organizacijam, strokovnim združenjem in društvom ter vsem strokovnim šolam. Problematika strokovnega izobraževanja je izredno obsežna in se prepleta s problematiko splošnoizobraževalnih ustanov tako, da bodo obravnavani osnutki gotovo zbudili zanimanje tudi pri tistih prosvetnih delavcih, ki uče na ustanovah splošnoizobraževalnega značaja. Z objavo gradiva za javno razpravo o problemih verifikacije v »Prosvetnem delavcu« bo to gradivo dostopno najširšemu krogu ljudi, ki se udeležujejo na kakršnekoli izobraževalnem področju. S tem se bomo izognili nevarnosti, da bi javna razprava pripeljala do enostranskih zaključkov.

Glede vsebine gradiva za javno razpravo je treba omeniti, da vsebuje le osnutek splošnega navodila za verifikacijo vzgojno izobraževalnih dejavnosti strokovno izobraževalnih ustanov, osnutek navodila o minimalnih zahtevah in drugih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati poklicne šole, informativno pa tudi osnutek strokovnega navodila za izdelavo predlogov profilov za poklice, ki jih vzgajajo in izobražujejo poklicne šole. Formulacija minimalnih zahtev in drugih pogojev za verifikacijo dejavnosti tehničnih in drugih strokovnih šol za gospodarstvo in družbeno službo še ni tako izdelana, da bi bila primerna za javno razpravo.

Zaradi svojeke vzgojne in izobraževalne problematike višjih šol svet LRS za strokovno izobraževanje za sedaj še ni mogel vključiti njihove dejavnosti v predmet verifikacije. Po zakonu o visokem šolstvu v LR Sloveniji (Uradni list LRS, št. 39-229/60) je namreč imenovani svet pristojen za verifikacijo samo tistih višjih šol, ki jih ustanovijo ljudski odbori, gospodarske in družbene organizacije ter zavodi. Ker je pretežen del obstoječih višjih šol v naši republiki ustanovljenih z aktom ljudske skupščine, svet LRS za strokovno izobraževanje sodi, da bo problem verifikacije vseh višjih šol potrebno obravnavati kot poseben kompleks upravnih, strokovnih in drugih razčističnih stališč glede poklicnih in tehniških ter njim ustreznih strokovnih šol za gospodarstvo in družbeno službo.

Pomembnost obravnavanih osnutkov je mogoče docela razumeti šele, če jih gledamo v perspektivi, ki jo nakazuje odprto pismo samoupravnim organom gospodarskih organizacij, ustanov, družbenih služb, gospodarskih zbornic, strokovnih združenj in društev v LR Sloveniji. Načela, na katerih temelji ta akt sveta LRS za strokovno izobraževanje, so bila izhodišča za sestavo osnutkov predpisov o verifikaciji. Tiste oblike izobraževanja strokovnih kadrov, ki spadajo v pristojnost gospodarskih organizacij in ustanov družbenih služb, je treba z

vsemi ostalimi oblikami strokovnega izobraževanja povezati v enoten izobraževalni sistem. Glede na to je treba smatrati odprto pismo in osnutke predpisov o verifikaciji kot celoto. Čeprav odprto pismo ni predmet javne razprave, ga kot važen dokument objavljamo skupaj z ostalim gradivom.

Javna razprava o problemih verifikacije bo trajala do 30. junija 1962. Pričakujemo, da bodo prosvetni delavci tako kot tudi ostali zainteresirani činitelji temeljito proučili celotno gradivo in izdelali morebitne dopolnilne ali spreminjavalne predloge, ki jih je treba do navedenega roka nasloviti na sekretariat sveta za šolstvo LRS, Ljubljana, Zupancičeva 3.

Administrativni proračunski položaj delavcev odмира tudi v muzejih in galerijah

Z občnega zbora Društva muzealcev Slovenije v Piranu dne 26. maja 1962

Dne 26. maja t. l. je bil v Piranu občni zbor Društva muzealcev Slovenije. Poleg poročila o delu v obdobju od preteklega občnega zbora društva v Bovcu v maju 1960 do danes, izvolitev novega upravnega odbora in izvolitev dveh delegatov v upravo Zveze muzejskih društev Jugoslavije, so bili na dnevnem redu uvodni referat dr. Antona Polenca »O vlogi muzejev kot kulturnih ustanov v komunah«, referat Milana Brezovarja »Pravilniki o novem financiranju in nagrajevanju v kulturnih ustanovah« in referat Miroslava Pahorja »Boj slovenskih Primorcev in Istranov za osvoboditev«.

Udeleženci občnega zbora so kritično pretehtali svoje napore v tem času in ugotovili, da je Društvo muzealcev Slovenije v decembru 1960 izdalo napovedano knjigo »Sole in muzeji«, v kateri je dan šolam vseh vrst in vsem ostalim pregled muze-

pouku in usmerjanju izletov po Sloveniji.

V kratkem bo izšel turistični prospekt o ljubljanskih muzejih in galerijah, ki ga društvo izdaja preko Turistične zveze Slovenije.

V letu 1961 so skoraj vsi slovenski muzeji in galerije sodelovale v proslavah 20. obletnice vstaje naših narodov. Tudi laniški Teden muzejev je bil posvečen tej važni obletnici. Posebno pozornost so temu posvetili muzeji revolucije in oddelki revolucije v kompleksnih muzejih.

Letošnji Teden muzejev od 5. do 12. maja t. l. je društvo priredilo pod geslom »Približajmo muzeje našim šolam!« V ta namen je priredilo v Ljubljani skupno z upravo osemletke »Toneta Tomšiča« v veliki šolski avli skupno razstavo ljubljanskih muzejev in galerij. Osnovo zanj je pripravil Prirediteljski muzej z razstavo »Zgodovinski razvoj živih organizmov«. Ob njej pa so razstavili značilno muzejsko gradivo ostali muzeji in galerije. Na to skupno razstavo so usmerili obisk ljubljanskih šol, pri čemer je sodelovala zlasti mladinska organizacija in prevzela vodstvo po razstavljenem gradivu. Društvo meni, da je treba tak način aktiviranja naše mladine v bodoče še bolj gojiti v vseh vejah muzejske dejavnosti. Zato bodo nadaljevali s takšnimi društvenimi prizadevanji za povezovanje muzejev in galerij s šolami.

Strokovno delo društva v ožjem smislu se je odvijalo v glavnem preko njihovih sekcij. Poleg etnografske, kulturno zgodovinske, arheološke, prirodoslovne in sekcije muzejev revolucije sta začeli delovati nedavno ustanovljeni strokovni sekciji za kompleksne muzeje in galerijske. Te so koordinirale delo za zbiranje, ohranjanje in razstavljanje kulturnih spomenikov, pomagale pri strokovni rasti svojih kadrov, usmerjale pomoč pri naporih posameznih muzejev za pridobivanje primernih muzejskih prostorov, osvajale najboljše razstavne prijeme in prenašale muzeološke izkušnje ter vsklajevale delo terenskih ekip. O vsem tem so poročali predsedniki posameznih strokovnih sekcij.

Posebno pozornost je Društvo muzealcev Slovenije posvetilo proučevanju novega načina financiranja v teh kulturnih ustanovah in nagrajevanju njihovih uslužbencev in delavcev po delu.

Dne 17. novembra 1961 so sklicali v Ljubljani razširjeni plenim, ki so mu prisostvovali tudi ravnatelji ali zastopniki vseh muzejev in galerij ter predstavniki bibliotekarske, arhivarske in konservatorske stroke. Na sestanku so nakazali, kaj napraviti za poenotenje kriterijev in instrumentov pri sestavljanju pravilnikov o financiranju in nagrajevanju v teh kulturnih ustanovah. Razčlenili so situacijo o pridobivanju denarnih sredstev glede na vlogo, ki jo imajo občinski, okrajni in republiški oblastni organi. Prikazali so družbeno pomembnost in potrebnost muzejev in galerij, kakor tudi njihovo delo in finančno perspektivo. Sestavili so predlog in ga poslali

Svetu za prosveto in kulturo LRS in Republiškemu sindikalnemu svetu, da se osvoji enako načelo financiranja tudi zanje, kakor velja to v šolstvu, za kar so določeni posebni skladi. Predlagali so tudi, naj bi se zagotovila občinskimi ljudskimi odbori z nezadostno razvitim in pasivnim gospodarstvom potrebna sredstva za te ustanove, da bi jim bilo omogočeno normalno delovanje.

Na občnem zboru sta oba referata prikazala, da preko tovarnih in gospodarskih podjetij ter organizacij, preko zavodov zdravstva in socialnega skrbstva ter preko ustanov našega šolstva začenja utirati pot širokemu domovinu tudi v kulturno-prosvetne ustanove novi sistem financiranja in nagrajevanja. Tudi muzeji in galerije ne morejo ostati izven tega razvoja, saj je njihova dejavnost najtesneje povezana z razvojem naše socialistične družbe v celoti. Tudi kulturni delavci naj se izenačijo z drugimi delavci v načinu oblikovanja in delitve dohodka. Zagotoviti jim je treba enake družbene pogoje za razvijanje dejavnosti, za črpanje in delitev dohodka, kakor so že vzpostavljeni v gospodarstvu in nekaterih ostalih vejah družbenega življenja. Dosedanji administrativni proračunski položaj delavcev v kulturno-prosvetnih ustanovah ne dovoljuje, da bi se njihovo delo usmerilo k širokim slojem prebivalstva, k zadovoljevanju njihovih potreb in k ustvarjanju zanimanja za zbirke in izdelke, uspehe dela teh ustanov.

Na občnem zboru so muzealci konkretizirali enotne kriterije za izdelavo dobrih pravilnikov o financiranju in nagrajevanju po delu. Posebne komisije bodo po enotnih postavkah sestavljale svoje pravilnike, tako da bo v tem obdobju hitrega in dinamičnega gospodarskega razvoja pri nas čimprej ustvarjeno tudi v muzejih in galerijah socialistično načelo: vsakemu delo po njegovi sposobnosti in vsakemu plačilo po izvršenem delu, kar bo uzakonila za vse državljane tudi naša nova ustava.

Uspešen sestanek aktiva za gospodinjstvo pouk

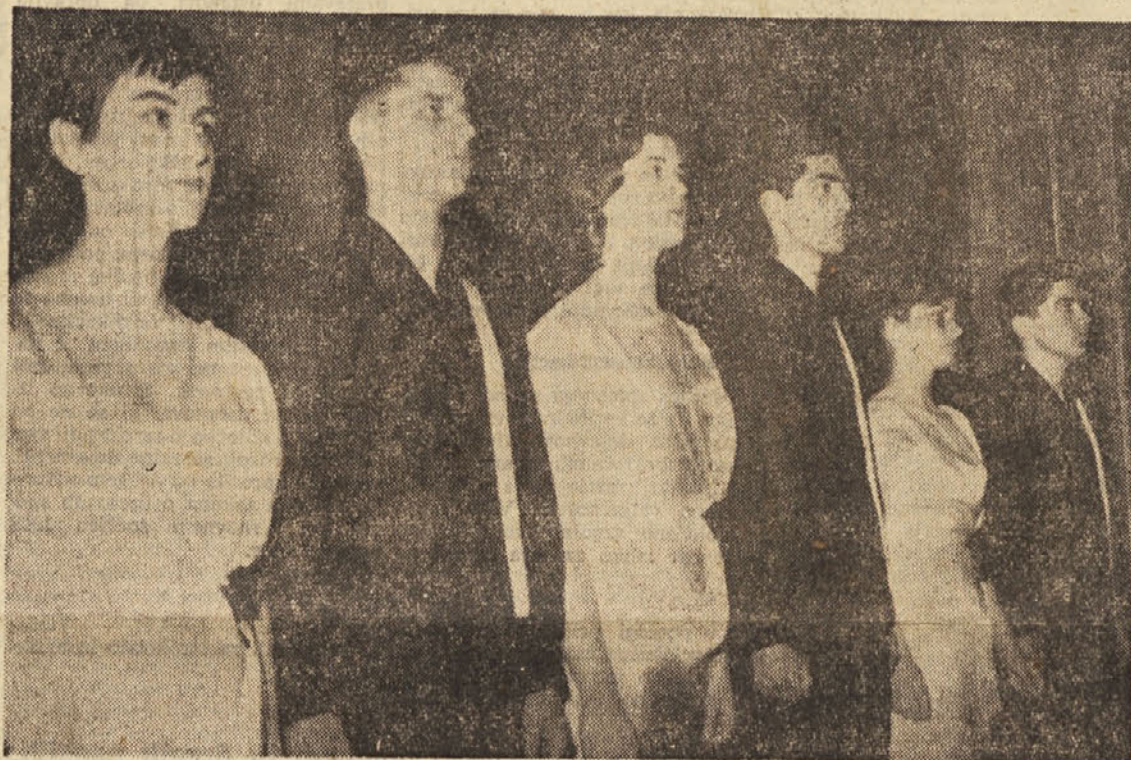
Dne 26. maja 1962 so se v Celju sestali aktivi za gospodinjstvo pouk, da bi se seznanili oziroma pogledali v novejšo metodo posredovanja učne snovi, to je v skupinsko učno obliko.

Manj znana učna oblika je bila v obširnem predavanju obrazložena v referatu prof. Danice Marionove, nakar se je praktično uveljavljanje metode in tehnike te učne oblike z nastopom slusateljice VGS v 7. razredu III. osnovne šole odlično izkazalo.

Delovnemu sestanku so se poleg delovnega kolektiva priključile tudi dijakinje učiteljskega, ki so si za svojo specializacijo izbrale predmet gospodinjstvo.

Zavodu za prosveto pedagoško službo in vsem sodelavcem je učiteljske zelo hvaležno za tako kvaliteten in dragocena posredovanja napotkov za doseganje vzgojnih in učnih smotrov.

Z. V.

Izvajalci recitativnega programa »Antonisa« vsekorišči II. gimnazije v Mariboru so dramatskih skupin Slovenije v Novem mestu (od 22. do 26. maja) osvojili drugo nagrado

Seminar izbranih poglavij iz moderne fizike

Zavod za napredek šolstva LRS je v sodelovanju z Društvom matematikov in fizikov LRS ter nuklearnim inštitutom »Jožef Stefan« v Ljubljani priredil 18. in 19. maja v Statenubergu drugi dvodnevni seminar izbranih poglavij iz moderne fizike.

Tovrstna oblika seminarja, ki naj bi po mnenju prireditelja in udeležencev postala tradicionalna vsakoletna oblika strokovnega izpolnjevanja predavateljev fizike, matematike in kemije, ima v prvi vrsti namen, da seznanijo predavatelje teh predmetov z najmodernejšimi dosežki moderne fizike in da poveže našo sred-

njo šolo z univerzo, znanstvenimi inštituti ter industrijo, kajti le v takšnem medsebojnem sodelovanju bodo prirodoslovne vede, kot so fizika, kemija in matematika, lahko oboje v srednji šoli pravilno vlogi.

Predavanja na letošnjem seminarju, katerega se je udeležilo okrog šestdeset srednješolskih profesorjev fizike, kemije in matematike iz vse Slovenije, so pripravili sodelavci fizikalnega inštituta »Jožef Stefan« v Ljubljani. Letošnji seminar je bil namenjen predavanjem o osnovah relativnostne teorije — to željo so izrazili udeleženci lanskoletnega seminarja v Portorožu — ter teoriji o nastanku in razvoju zvezd.

Dr. ing. Robert Blinc je obravnaval osnovne relativnostne teorije. V svojem predavanju je podrobno in jasno podal razvojno pot in sedanjo obliko specialne relativnostne teorije: ob zaključku pa je omenil tudi nekaj osnovnih pojmov splošne relativnostne teorije. V povezavi s predavanjem dr. Blinca je ing. Janez Strnad govoril o eksperimentalnih temeljih teorije relativnosti in pri tem posredoval udeležencem vrsto eksperimentov in primerov, ki potrjujejo današnjo obliko specialne in splošne relativnostne teorije.

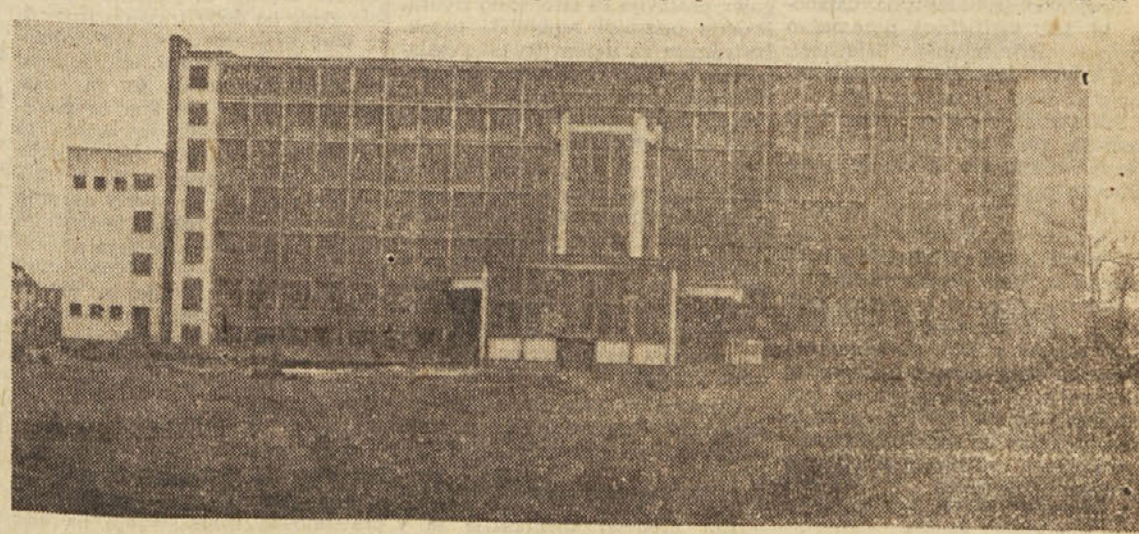
Ker bo v programu reformirane gimnazije tudi splošna astronomija, je bilo za bodoče predavatelje tega predmeta predavanje ing. Mitje Kregarja še toliko bolj zanimivo. Ing. Kregar je obravnaval najnovejšo teorijo o nastanku in razvoju zvezd ter o reakcijah v zvezdah, na podlagi katerih dobivajo zvezde svojo energijo, ki jo potem sevajo v vesolje.

Udeleženci seminarja so vsa tri predavanja ocenili kot zelo koristna in zanimiva. Pri tem so

ponovno izrazili željo in potrebo, da prireditelj tudi v prihodnjih letih priredi takšne seminarje, kjer bodo obravnavali najnovejša izsledke na področju fizike in matematike; tudi v bodoče morajo biti po mnenju udeležencev seminarja vsa predavanja na takšni znanstveni višini, kot so bila dosedanja.

Kljub temu, da se je seminarja udeležilo okrog šestdeset predavateljev s srednje šole, bi bilo število udeležencev lahko znatno višje. Član Zavoda za napredek šolstva LRS prof. S. Uršič je podaril, da je marsikatero vabilo oziroma obvestilo o seminarju ostalo v predalu ravnatelja šole in tako prenekal predavatelj o seminarju sploh ni bil obveščen. Udeleženci seminarja so takšen odnos posameznikov do strokovnega izpolnjevanja prosvetnih delavcev najostreje obsodili.

Z. P.

Občnoizobraževalni center v Ljubljani bo z novim šolskim letom 1962-63 izročen svojemu namenu; impozantna šolska zgradba ima 24 učilnic in je stala 320 milijonov dinarjev. (Več o tej novi šoli pišemo na 5. strani.)

Gradivo za javno razpravo o problemih verifikacije

Na podlagi prve alineje drugega list LRS, št. 1345/56 in 9-90/61) in v zvezi z 2. točko VII. poglavja resolucije o izobraževanju strokovnih

kadrov (Uradni list FLRJ, št. 25-334/60) izdaja Svet LRS za strokovno izobraževanje

hitevka za verifikacijo, po 31. decembru 1962 ne bodo več smeje izdajati spričeval z družbeno priznano veljavnostjo.

Obstoječe strokovno izobraževalne ustanove, ki po dosedanjih predpisih smeje izdajati spričevala z družbeno priznano veljavnostjo in ki bodo vložile zahtevek za verifikacijo do 31. decembra 1962, smeje izdajati spričevala, dokler ne prejmejo odločbe o verifikaciji.

izobraževalna ustanova sama v soglasju z ustanoviteljem ali pa na zahtevo ustanovitelja.

Samo v primerih, če je določena vzgojno izobraževalna dejavnost v družbenem interesu posebno pomembna, lahko Svet LRS za strokovno izobraževanje zahteva verifikacijo take dejavnosti. Taki primeri bodo nastopili zlasti pri izobraževanju poklicev, ki so izredno odgovorni zaradi varnosti življenja in premoženja (kot so n. pr. poklicni vozniki motornih vozil, minirji, poklici v zdravstveni panogi in podobno).

3. Minimalne zahteve in drugi pogoji, ki jih morajo izpolniti strokovno izobraževalne ustanove, če želijo verifikirati svojo dejavnost, se nanašajo na:

- vpis,
- vzgojno izobraževalno vsebino,
- organizacijo vzgojno izobraževalnega procesa,
- učbenike in skripta,
- učni kader,
- materialne pogoje.

Navedene skupine minimalnih zahtev oziroma pogojev so osnovni elementi, v katerih se odražajo značilnosti posameznih izobraževalnih dejavnosti. Svet LRS za strokovno izobraževanje bo predpisal za vsako vrsto strokovno izobraževalnih ustanov, katere od posameznih zahtev in pogojev morajo izpolniti, če hočejo verifikirati svojo dejavnost.

4. Verifikacija je upravni akt, ki se izdaja v upravnem postopku. Z njo se daje pravica strokovno izobraževalni ustanovi, da opravlja družbeno priznano vzgojno izobraževalno dejavnost in izdaja spričevala z družbeno priznano veljavnostjo. Skladno s četrtem odstavkom 1/3. točke resolucije o izobraževanju strokovnih kadrov odloča o tej pravici na prvi stopnji republiški organ, ki je pristojen za zadeve strokovnega izobraževanja (sedaj sekretariat Sveta za šolstvo LRS). Kadar odloča na prvi stopnji v upravnem postopku republiški organ, je pritožba možna samo takrat, če zakon ali uredba to izrecno predvideva. Verifikacija se ureja s splošnim navodilom. Z navodilom pa se ne more predpisati pritožbeni postopek. Strokovno izobraževalna ustanova, ki se ne bo strinjala z odločbo o verifikaciji svoje vzgojno izobraževalne dejavnosti, bo lahko sprožila po drugem odstavku 6. člena zakona o upravnih sporih pri Upravnem sodišču LRS upravni spor.

nov (Uradni list LRS, št.) izdaja Svet LRS za strokovno izobraževanje

Navodilo o minimalnih zahtevah in drugih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati poklicne šole

I

Vpis

1. Poklicne šole smeje vpisovati učence samo na podlagi razpisa.

2

V razpisu mora biti obvezen pogoj uspešno končana osnovna šola (osemetka).

Osebe, stare nad sedemnajst let, ki se želijo izobraziti za določen poklic, se lahko vpišejo v poklicne šole v oddelke za odrasle. Če taka oseba ni uspešno končala osnovne šole, se lahko vpiše na poklicno šolo, če uspešno konča osnovno šolo po sistemu šolanja odraslih ali če s sprejemnim izpitom, ki ga predpiše šola, dokaže potrebno osnovno izobrazbo.

3

Če poklicna šola zaradi večje učinkovitosti vzgojno izobraževalnega procesa določi tudi druge pogoje za vpis (preizkus znanja določenih predmetov, preizkus umskih in telesnih sposobnosti, določena doba predhodne prakse v gospodarskih organizacijah ali družbenih službah in podobno), mora to objaviti v razpisu.

II

4

Vzgojna izobraževalna vsebina

Za poklice, ki jih izobražujejo poklicne šole, se izdelajo profili.

Pri izbiri poklicev, ki jih vzgajajo in izobražujejo poklicne šole, je treba upoštevati, da bodo te šole vzgajale in izobraževale samo poklice širokega profila v skladu s 6/a točko splošnega navodila za verifikacijo vzgojno izobraževalnih dejavnosti strokovno izobraževalnih ustanov.

Profili za posamezne poklice v gospodarstvu in družbenih službah se izdelajo na naslednji način:

Pristojne republiške zbornice oziroma matični organi izdelajo v sodelovanju z ustanoviteljem, z reprezentativnimi podjetji oziroma z ustanovami družbenih služb posameznih panog ter z ustreznimi strokovnimi združenji, društvi in izobraževalnimi ustanovami predloge profilov posameznih poklicev, kakršne naj bi vzgajali in izobraževali v poklicnih šolah. Predlog profila se mora izdelati v ustreznih podjetjih oziroma

b) posameznim poklicem ustrezen obseg in izbor učnega gradiva s področja higienskega in tehničnega varstva pri delu;

c) posameznim poklicem tolikšen obseg ustreznega proizvodnega dela, ki bo zagotovil potrebno praktično usposobljenost za opravljanje poklicnega dela.

9

Splošna izobrazba obsega:

- slovenski jezik,
- družbene in ekonomske vede (družbena in politična ureditev FLRJ, ekonomika podjetij, gospodarski zemljepis).

Raven zahtevnosti splošno izobraževalnih predmetov mora biti po vsebini in obsegu zgrajena na doseženem znanju končne osnovne šole.

Minimalni učni načrt za splošno izobraževalne predmete predpiše Svet LRS za strokovno izobraževanje.

10

Slovenski jezik, družbene in ekonomske vede mora vsaka poklicna šola glede na zahteve panoge poleg minimalnih zahtev in drugih pogojev razširiti s potrebnim številom dodatnih ur skladno s specifičnimi zahtevami poglobitvene in praktične nudnosti za prilagoditev posameznih panog.

11

Telesno in zdravstveno vzgojo mora organizirati vsaka poklicna šola tako, da glede na delovne pogoje vsake panoge kar najbolj krepi učencovo zdravje, vpliva na njegov telesni razvoj in zvišuje njegovo delovno sposobnost.

V celotni dobi šolanja na poklicni šoli mora biti telesna in zdravstvena vzgoja najmanj 2 uri tedensko.

Minimalni učni načrt telesna in zdravstvena vzgoje predpiše Svet LRS za strokovno izobraževanje.

III

Organizacija vzgojnega izobraževalnega procesa

12

Poklicna šola sme obremeniti učenca z največ 42 urami teoretičnega in praktičnega pouka na teden.

13

Praktično in teoretično vzgajanje in izobraževanje se mora izvajati po določenem učnem načrtu in pod strokovnim vodstvom poklicne šole, ne glede na to, kje se vrši izobraževalni proces.

14

Vsaka poklicna šola mora v okviru svojega vzgojno izobraževalnega programa zagotoviti učencem vsako leto najmanj en mesec strnjene praktičnega dela v proizvodnji oziroma v družbenih službah. To delo se lahko opravlja tudi v šolski delavnici oziroma šolskem delovišču, če ima delo v taki delavnici oziroma delovišču značaj proizvodnje oziroma rednega dela v družbenih službah.

15

Poklicne šole, ki vzgajajo in izobražujejo več poklicev iste panoge, posredujejo učencem najprej tista teoretična in praktična znanja, ki so skupna vsem tem poklicem ter tvorijo potrebno široko podlago za nadaljnje specialno izobraževanje za posamezni poklic.

16

Poklicna šola mora zagotoviti tak način spremljanja vzgojno izobraževalnih prizadevanj, ki bo omogočil objektivno ugotavljanje rezultatov.

IV

Učbeniki in skripta

17

Za vsak predmet, ki se predava na poklicni šoli, se mora izdelati ustrezeni učbenik oziroma skripta. Učbenike in skripta potrjuje komisija za potrjevanje učbenikov, ki jo imenuje Svet LRS za strokovno izobraževanje.

Učbeniki in skripta, ki niso potrjeni po prejšnjem odstavku, se pri pouku v poklicnih šolah ne smejo uporabljati.

18

Natečaj za izdelavo učbenikov razpisuje sekretariat Sveta za šolstvo LRS na predlog komisije za potrjevanje učbenikov.

V

Učni kader

19

Pouk na poklicni šoli mora biti tako organiziran, da ima po urniku najmanj polovico učnih ur stalni učni kader.

20

Učni kader za strokovni praktični pouk mora biti iz vrst strokovnih delavcev ustrezne panoge in mora imeti najmanj petletno delovno prakso v panogi.

21

Učni kader za strokovno teoretično predmete mora biti iz vrst strokovnih delavcev ustrezne panoge. Imeti mora najmanj izobrazbo, ki ustreza izobrazbi tehniške ali druge

Splošno navodilo za verifikacijo vzgojno izobraževalnih dejavnosti strokovno izobraževalnih ustanov

I Splošne določbe

1

Z verifikacijo se ugotavlja, da so izpolnjene določene minimalne zahteve in drugi pogoji, ki zagotavljajo ustrezno raven vzgojno izobraževalne dejavnosti strokovno izobraževalnih ustanov in se priznava sposobnost za izvajanje take dejavnosti tistim strokovno izobraževalnim ustanovam, ki lahko izdajo spričevala z družbeno priznano veljavnostjo.

2

Verifikacijo za določeno vzgojno izobraževalno dejavnost lahko zahteva strokovno izobraževalna ustanova v soglasju z ustanoviteljem ali pa na zahtevo ustanovitelja.

Če je določena vzgojno izobraževalna dejavnost družbeno posebno pomembna, lahko Svet LRS za strokovno izobraževanje zahteva verifikacijo take dejavnosti.

3

Vzgojno izobraževalne dejavnosti, ki se lahko verifikirajo po tem navodilu, so vzgojno izobraževalne dejavnosti poklicnih, tehniških in tehniških šolam ustreznih strokovnih šol za gospodarstvo in družbene službe.

Če posamezna strokovno izobraževalna ustanova opravlja več vrst vzgojno izobraževalnih dejavnosti, se lahko verificira samo tista vzgojno izobraževalna dejavnost, ki ustreza dejavnostim posameznih vrst strokovno izobraževalnih ustanov, naštetih v prejšnjem odstavku.

4

Vzgojno izobraževalna dejavnost se posamezni strokovno izobraževalni ustanovi verificira, če za to dejavnost izpolnjuje minimalne zahteve in druge pogoje glede na:

- a) vpis,
- b) vzgojno izobraževalno vsebino,
- c) organizacijo vzgojno izobraževalnega procesa,
- d) učbenike in skripta,
- e) učni kader,
- f) materialne pogoje.

5

Minimalne zahteve in druge pogoje iz prejšnje točke določa Svet LRS za strokovno izobraževanje posebej za vsako dejavnost strokovno izobraževalnih ustanov, naštetih v 3. točki tega navodila.

Svet LRS za strokovno izobraževanje spremeni in dopolni že določene minimalne zahteve in druge pogoje, če se zaradi tehničnega, gospodarskega ali splošnega družbenega napredka pokaže za potrebno.

6

Pri določanju minimalnih zahtev in drugih pogojev je treba upoštevati, da posamezne strokovno izobraževalne ustanove vzgajajo in izobražujejo naslednje vrste strokovnih kadrov:

a) poklicne šole — strokovni kader, ki mora obvladati praktična in teoretična znanja, kakršna so potrebna za poklic širokega profila. Pri tem mora ta kader na podlagi načrtov in poznavanja tehnoloških procesov v gospodarskih organizacijah oziroma v družbenih službah samostojno opravljanje delo po danih delovnih metodah in postopkih.

b) tehniške šole — strokovni kader, ki zaradi svoje širše tehnične kulture in poglobljene teoretične znanja sodeluje na eni strani z delavci v obratu, na drugi pa z inženirji pri obdelavi konstrukcijskih detailov in novih delovnih metod; tehniškim šolam ustrezne strokovne šole za gospodarstvo in družbene službe pa strokovni kader za druga področja v gospodarstvu in družbenih službah.

II

Verifikacija

7

Strokovno izobraževalna ustanova, ki želi verifikirati posamezno vzgojno izobraževalno dejavnost, vložiti zahtevek za verifikacijo na sekretariat Sveta za šolstvo LRS.

Sekretariat Sveta za šolstvo LRS predpiše, kaj mora obsegati zahtevek za verifikacijo in kaj je treba zahtevku priložiti.

8

O zahtevku za verifikacijo odloča sekretariat Sveta za šolstvo LRS.

Sekretariat Sveta za šolstvo LRS prouči, ali je zahtevek za verifikacijo v skladu s tem navodilom in ustreznim navodilom o minimalnih zahtevah in drugih pogojih ter izda odločbo, s katero ugotovi zahtevek za verifikacijo ali pa zahtevek zavrne.

Odločba o verifikaciji se objavi v »Uradnem listu LRS«.

9

Strokovno izobraževalna ustanova izdaja spričevala z družbeno priznano veljavnostjo samo za verifikirano vzgojno izobraževalno dejavnost.

Podatke, ki jih mora vsebovati spričevalo, predpiše sekretariat Sveta za šolstvo LRS.

10

Sekretariat Sveta za šolstvo LRS spremlja izpolnjevanje predpisanih minimalnih zahtev in drugih pogojev za opravljanje vzgojno izobraževalnih dejavnosti strokovno izobraževalnih ustanov.

Strokovno izobraževalna ustanova je dolžna izpolnjevati vzgojno izobraževalno dejavnost, ne sme pa zniževati minimalnih zahtev in drugih pogojev za dejavnosti, ki so verifikirane.

Sekretariat Sveta za šolstvo LRS razveljavi odločbo o verifikaciji, če ugotovi, da strokovno izobraževalna ustanova ne izpolnjuje več minimalnih zahtev in drugih pogojev, ki se zahtevajo za opravljanje določene vzgojno izobraževalne dejavnosti. V

takem primeru tudi določi, kdaj preneha pravica strokovno izobraževalne ustanove izdajati spričevala z družbeno priznano veljavnostjo.

11

Sekretariat Sveta za šolstvo LRS vodi register strokovno izobraževalnih ustanov, ki imajo verifikirane vzgojno izobraževalne dejavnosti.

III

Prehodne in končne določbe

12

Obstoječe strokovno izobraževalne ustanove, ki žele verifikirati svojo vzgojno izobraževalno dejavnost, morajo poslati sekretariatu Sveta za šolstvo LRS zahtevek za verifikacijo do 31. decembra 1962. Obstoječe strokovno izobraževalne ustanove, ki do tega roka ne bodo vložile za-

Obrazložitev osnutka splošnega navodila za verifikacijo vzgojno izobraževalnih dejavnosti strokovno izobraževalnih ustanov

Razvijanje našega gospodarstva in družbenih služb v okviru novega gospodarskega sistema zahteva ustrezne spremembe tudi v sistemu izobraževanja strokovnih kadrov. Očitno je, da je od visoke produktivne sposobnosti proizvajalcev v veliki meri odvisen celotni gospodarski in družbeni napredek. Lahko rečemo, da se je marsikje že utrdilo to spoznanje in da se s tem v zvezi počasi tudi že utrjuje prepričanje, da so naložbe v izobraževanje strokovnih kadrov enakovredne naložbam v osnovna sredstva.

Naša prizadevanja, da bi vsebinsko reorganizirali strokovno izobraževanje in ga prilagodili potrebam proizvodnje in družbenih služb, je močno podprla resolucija o izobraževanju strokovnih kadrov. Opozoriti pa je treba, da obstoji še vrsta pomanjklivosti v strokovnem izobraževanju, ki niso več v skladu z doseženo stopnjo v razvoju našega gospodarskega in družbenega sistema. Tako n. pr. niso še razveljavljeni predpisi o priznavanju kvalifikacijskih stopenj, čeprav je jasno, da niso več v skladu z delitvijo osebnega dohodka po delu. Nekaj podobnega je z administrativnim razvrščanjem izobraževalnih ustanov na nižje, nepopolne srednje in popolne srednje šole, kar daje podporo napadnemu vrednotenju šol in poklicev.

Za izgradnjo novega izobraževalnega sistema prihajajo v poštev povsem drugačna izhodišča, kot smo jih imeli v starem administrativnem sistemu. Bodoča fiziognomija strokovnega izobraževanja mora biti odraz družbene in delavske samouprave ter njene skrbi za dolgoročno kadrovsko politiko.

Smernice za tako preobrazbo strokovnega izobraževanja vsebuje resolucija o izobraževanju strokovnih kadrov (Ur. l. FLRJ, št. 25-334/60). Upoštevajoč specifične pogoje v naši republiki, je Ljudska skupščina LRS na osnovi te resolucije izdala priporočilo o nalogah na področju strokovnega izobraževanja v LR Sloveniji (Ur. list LRS, št. 30-267/61). S tega pravna akta je nakazana fiziognomija bodočega sistema celotnega strokovnega izobraževanja.

Resolucija o izobraževanju strokovnih kadrov dopušča najširšo svobodo pri ustanavljanju strokovno izobraževalnih ustanov, pri določanju izobraževalne vsebine in pri izbiranju organizacijskih oblik za izobraževanje. Ta svoboda pa ne more veljati v celoti za tiste strokovne izobraževalne ustanove, ki želijo družbeno priznanje za svojo vzgojno izobraževalno dejavnost. V takih primerih morajo strokovne izobraževalne ustanove vskladiti svoje vzgojne izobraževalne dejavnosti z interesi družbe, ki jih v obliki minimalnih zahtev in drugih pogojev postavlja za strokovno izobraževanje pristojni republiški organ. Instrument za ugotovitev take vskladnosti je akt o verifikaciji. Zato verifikacije ni mogoče razumeti kot birokraški poseg v delavsko in družbeno samoupravljanje.

V pogojih še neizgrajene sodobne fiziognomije sistema celotnega strokovnega izobraževanja nam verifikacija lahko veliko pripomore tudi v smeri izgraditve tega sistema in v tem smislu predstavlja hkrati tudi zunanji izraz globokih vsebinskih sprememb in reformnih prizadevanj na področju naše vzgojne izobraževalne prakse.

Osnovna stališča Sveta LRS za strokovno izobraževanje v pogledu verifikacije so naslednja:

1. Predmet verifikacije

Kot predmet verifikacije je v osnutku splošnega navodila določena izobraževalna dejavnost posamezne izobraževalne ustanove. S takim stališčem se želi poudariti, da daje verifikacija družbeno priznanje sa-

mo določeni vrsti strokovne izobrazbe, ne pa kakršnikoli izobrazbi, ki jo utegne posredovati posamezna izobraževalna ustanova. Dejavnost, ki jo posamezne strokovno izobraževalne ustanove lahko verifikirajo, se nanaša samo na tisto vzgojno izobraževalno dejavnost, ki je potrebna za izobraževanje kadrov takih profilov, kakršne naj dajejo poklicne in tehniške ter njim ustrezne strokovne šole za gospodarstvo in družbene službe skladno z zahtevami priporočila LS LRS o nalogah na področju strokovnega izobraževanja v LR Sloveniji.

Osnutek splošnega navodila izhaja torej s stališča, da se z verifikacijo ne more družbeno priznavati niti strokovno izobraževalna ustanova niti stopnja strokovne izobrazbe.

Verifikacija ustanove bi pomenila družbeno priznanje vseh vzgojno izobraževalnih dejavnosti, s katerimi se posamezna strokovno izobraževalna ustanova ukvarja, torej tudi tistih vzgojno izobraževalnih dejavnosti, katerih verifikacija ni potrebna ali pa nimajo pogojev za verifikacijo. To velja zlasti za že zelo razvejano dejavnost izobraževalnih in šolskih centrov, ki vzgajajo in izobražujejo različne vrste kadrov v obliki šolanja, priučevanja, seminarjev, tečajev in podobno.

Verifikacija ne bo zajela izobraževalne dejavnosti ustanov, ki vzgajajo kader za poklice, kakršne lahko dobimo s priučevanjem. Prav tako ne bo predmet verifikacije nadaljnje izpopolnjevanje izobrazbe v samem poklicu in s tem stopnje strokovne usposobljenosti, kakor tudi ne vse druge vrste funkcionalnega izobraževanja. Te zadeve spadajo v pristojnost gospodarskih organizacij samih, njihovih zbornic, združenj, strokovnih društev in podobno ter družbenih služb. To, da take izobraževalne dejavnosti ne bodo verifikirane, ne zmanjšuje njihovega pomena in vloge pri realizaciji družbenih in gospodarskih namerov. Nasprotno, take dejavnosti bomo morali razširjati in kvalitetno izpopolnjevati v mnogo širšem obsegu kot doslej.

Gledano s stališča poklicnih in tehniških ter njim ustreznih strokovnih šol za gospodarstvo in družbene službe, katerih dejavnost naj bi bila za sedaj po predloženem osnutku predmet verifikacije, je postavljeno vprašanje stopnje izobrazbe odveč. V tem primeru gre namreč za dve različni vrsti kadrov, ki sta vsaka zase enako pomembni za proizvodnjo in družbene službe. S tega stališča bi bilo nadaljnje razdvajanje dosedanjega rangiranja tovrstnih šol na nepopolne in popolne srednje šole nepotrebno in celo škodljivo.

Administrativno razvrščanje izobraževalnih ustanov na nižje, nepopolne srednje in popolne srednje šole glede na dobo trajanja izobrazbe daje podporo napadnim pojmovanjem o potrebnosti in družbeni vrednosti posameznih šol in posameznih poklicev. To ima za posledico, da se mladina ne odloča za poklice predvsem po svojih nagibih in sposobnostih, ker se v vrednotenju poklicev še vedno ohranja razlikovanje med ročnim in umskim delom; premalo se upošteva nadaljnje izobraževanje v poklicih samih do visoke specializacije in preveč prihaja do izraza želja po doseganju višje izobrazbe s prekvalifikacijami. Zaradi tega se delitev osebnega dohodka po delu, ki jemlje pomen formalnim kvalifikacijam, uveljavlja počasneje kot bi se sicer.

Tako administrativno razvrščanje šol povzroča tudi napadno predstavo, da nižje razvrščene šole le pripravljajo za izobraževanje na višje razvrščenih šolah, kar nasprotuje načelu o zaključnosti ustanov za strokovno izobraževanje.

Smisel različnih stopenj strokovne izobrazbe za navedeni dva vrsti

kadrov bo odpadel še zlasti s tem, ker v novem sistemu ne bodo imeli več šol z enako dolžino trajanja izobraževanja, kar bo zelo močno prišlo do izraza zlasti pri poklicnih šolah. Tudi spričevala, ki jih bodo izdajale strokovno izobraževalne ustanove, bodo pomenila samo družbeno priznanje za pridobljeno izobrazbo določene vrste t. j. za določen poklic, ne pa priznanje stopnje strokovne izobrazbe.

Taka stališča se povsem skladajo s priporočilom o nalogah na področju strokovnega izobraževanja v LR Sloveniji, pa tudi z duhom resolucije o izobraževanju strokovnih kadrov.

2. Subjekt verifikacije

Osnutek splošnega navodila predvideva, da se verifikirajo vzgojno izobraževalne dejavnosti tistih strokovno izobraževalnih ustanov, ki želijo izdajati spričevala z družbeno priznano veljavnostjo. Verifikacijo za določeno vzgojno izobraževalno dejavnost lahko zahteva strokovno

Na podlagi prvega odstavka 5. točke splošnega navodila za verifikacijo vzgojno izobraževalne dejavnosti strokovno izobraževalnih usta-

nov (Uradni list LRS, št.) izdaja Svet LRS za strokovno izobraževanje

Gradivo za javno razpravo o problemih verifikacije

strokovne šole za gospodarstvo oziroma za družbene službe, ter najmanj triletno delovno prakso v panogi.

22

Učni kader za splošno izobraževalne predmete, za telesno in zdravstveno vzgojo mora imeti najmanj izobrazbo, ki ustreza višji izobrazbi.

23

Ravnatelj poklicne šole mora imeti najmanj izobrazbo, ki ustreza izobrazbi tehniške ali druge strokovne šole za gospodarstvo in družbene službe, ter najmanj petletno učno prakso.

24

Učni kader in ravnatelj poklicne šole mora imeti ustrezno pedagoško izobrazbo.

25

Poklicna šola mora zagotoviti učnemu kadru ustrezno letno prakso v proizvodnji oziroma v družbenih službah.

VI

Materialni pogoji

26

V postopku za verifikacijo bo sekretariat Sveta za šolstvo LRS pre-

verjal, če ima poklicna šola zagotovljene take materialne pogoje, ki omogočajo izvedbo pouka na ravni sodobnega vzgajanja in izobraževanja.

Ce sekretariat Sveta za šolstvo LRS ugotovi, da poklicna šola ne izpolnjuje materialnih pogojev, ki omogočajo izvedbo pouka na ravni sodobnega vzgajanja in izobraževanja, se vzgojno izobraževalna dejavnost take šole ne more verificirati, dokler niso izpolnjeni ustrezni materialni pogoji.

VII

Prehodne in končne določbe

27

Obstoječim vajenskim, industrijskim in drugim šolam s praktičnim poukom za gospodarstvo in družbene službe ter administrativnim šolam se lahko po tem navodilu verificira njihova vzgojno izobraževalna dejavnost, če se preusposujejo v poklicne šole skladno s splošnim navodilom za verifikacijo vzgojno izobraževalnih dejavnosti strokovno izobraževalnih ustanov in s tem navodilom.

28

Poklicne šole morajo izpolniti pogoje iz 19. točke tega navodila najpo-

zneje do začetka šolskega leta 1963/64.

29

Dokler ne bo zagotovljeno redno šolanje učnega kadra za strokovno izobraževalne ustanove, bo Zavod LRS za strokovno izobraževanje organiziral občasne tečaje in seminarje za pedagoško izpopolnjevanje.

30

Dokler ne bodo potrjeni učbeniki in skripta po prvem odstavku 17. točke tega navodila, skrbijo poklicne šole, da se za pouk uporabljajo le učbeniki in skripta, ki so v skladu z učnimi načrti.

31

Dokler ne bo po 25. točki tega navodila učnemu kadru za strokovni praktični in teoretični pouk zagotovljena redna letna praksa v proizvodnji oziroma družbenih službah, morajo poklicne šole poskrbeti, da bo ta učni kader opravljal najmanj štirinajstrednjo ustrezno prakso vsaj enkrat v dveh letih.

32

To navodilo stopi v veljavo z dnem objave v »Uradnem listu LRS«.

Obrazložitev osnutka navodila o minimalnih zahtevah in drugih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati poklicne šole

Reforma dosedanjih vajenskih, industrijskih in drugih šol s praktičnim poukom ter administrativnih šol v poklicne šole ima globok vsebinski pomen. Ta reforma je predvidena že v priporočilu o nalogah na področju strokovnega izobraževanja v LR Sloveniji (Uradni list LRS, št. 30-267/61).

Doslej so šole s praktičnim poukom in vajenske šole vzgajale tako imenovane kvalificirane delavce. Družbeno priznavanje stopnje kvalifikacije se je vršilo tako, da so kandidati opravili ustrezen izpit pred izpitno komisijo na šoli oziroma pred izpitno komisijo ustreznih gospodarske zbornice oziroma okraja.

Stopnje kvalifikacij (polkvalificiran, kvalificiran, visoko kvalificiran), ki se družbeno priznavajo po obstoječih zveznih predpisih, pomenijo v bistvu stopnje strokovne usposobljenosti, ki pa jih ni mogoče ugotavljati v šolah, temveč je to lahko samo stvar gospodarskih organizacij in družbenih služb samih. Iz prakse tudi vemo, da so izpiti za posamezne administrativno predpisane stopnje kvalifikacij postali precej formalni, izpitni programi pa neustrezni, ker že dolgo več ne odražajo zahtev sodobne proizvodnje in družbenih služb ter ne upoštevajo tudi zahtev po izobrazbi delavcev za dobre upravitelje. Pri tem je treba še poudariti, da tak način pridobivanja administrativno predpisanih kvalifikacij zgubljajo ves svoj pomen v sistemu uveljavljanja načela delitve osebnih dohodkov po delu.

Od vseh dosedanjih šol, ki bi jih v bodoče reorganizirali, kolikor bodo želele verificirati svojo dejavnost, so v dobri po resoluciji o izobraževanju strokovnih kadrov (Ur. l. FLRJ, št. 25-334/60) industrijske šole napravile še največji napredek s tem, da so v določeni meri prilagodile vzgojno izobraževalno vsebino potrebam proizvodnje. Tiste šole s praktičnim poukom, ki so uvedle periodični pouk tako, da so učenci v šoli le 3 mesece, preostali čas pa delajo v proizvodnji, in vse vajenske šole, pa so kljub določenim izboljšavam v izobraževalnem procesu še vedno obdržale nekatere osnovne pomanjkljivosti:

— skladnost učnih načrtov s potrebami in zahtevami proizvodnje in družbenih služb je redko dosežena, ker niso jasno izdelani profili kadrov, kakršne potrebujejo;

— skoraj v vseh vajenskih šolah je praktični del vzgoje brez nadzorstva šole in premalo vključen v učni program celotnega trajanja izobraževanja. Funkcionalna povezanost med teoretičnim in praktičnim delom vzgajanja in izobraževanja tako ni dosežena;

— zelo sta zanemarjena vzgoja in izobraževanje za upravljanje;

— vajenci sklepajo učne pogodbe tudi s podjetji, ki nimajo niti ustrezne opreme niti ustreznega kadra, in so tako torej brez osnovnih pogojev za izobraževanje;

— zlasti po vajenskem sistemu se izobražujejo tudi kadri za nekatere take poklice, ki bi jih lahko usposobili s priučevanjem;

— ker dosti šol ne daje zaključne izobrazbe, kakršno zahteva posamezen poklic, so se mnogi absolventi posameznih šol zaposlovali v povsem drugih strokah, mnogi pa so se prekvalificirali tako, da so nadaljevali šolanje na povsem drugih vrstah šol. Vse to kaže na zelo neracionalen sistem izobraževanja in s tem tudi na neracionalno trošenje družbenih sredstev in kadrov;

— zaradi tradicije vajenskega sistema pošiljajo industrijska podjetja svoje vajence še vedno v iste vajenske šole kot obrtne gospodarske organizacije, kljub temu, da iz-

obraževalni programi za obrtne vajence ne ustrezajo zahtevam industrije. V letu 1960/61 se je v istih vajenskih šolah izobraževalo 9437 obrtnih vajencev in 2895 vajencev iz industrije. Doslej imamo v LR Sloveniji samo eno vajensko šolo, ki je namenjena izključno industrijskim vajencem (Industrijska vajenska šola Store);

— vzgoji učnega kadra v vseh obravnavanih šolah doslej praktično nismo posvetili nobene skrbi;

— učbenikom, skriptom in drugim učnim pripomočkom smo doslej posvetili vse premajhno pozornost;

— družbeno priznane pravice mladine, ki po končani osemletki nadaljuje šolanje, so različne glede na to, ali se vpiše v vajensko šolo ali v druge šole. Skrbna analiza družbenega položaja vajencev tudi odkriva, da vajenski sistem odraža še zelo močne celovske in medne odnose in kljub današnjim družbenim ureditvam omogoča, da se vajenci (kar je zlasti primer v privatni obrti) še marsikje izkoriščajo kot cenena delovna sila;

— mreža obravnavanih šol je glede na potrebe in vsako leto večji dotok mladine s končano osemletko dosti premajhna. Velika slabost te mreže pa je tudi v nezadostno proučenih lokacijah. So primeri, da je za posamezne vrste kadrov (poklice) preveč šol, da so slabo opremljene in slabo zasedene z učnim kadrom. Tako stanje je zato, ker se je v teh primerih bolj upoštevalo potrebo ožjih teritorijev, potrebne stroške pa premalo. Odtod izvirajo zaradi nerazčiščenih pojmov tudi največje težave, ki smo jim bili priča v preteklem letu, kdo namreč naj bo ustanovitelj in kdo naj bo odgovoren za financiranje. Prav zato tudi te šole politično teritorialno enote najbolj zanemarjajo.

Bistvene karakteristike bodočih poklicnih šol, ki bi želele verificirati svojo vzgojno izobraževalno dejavnost in ki se kažejo iz osnutka navodila, so naslednje:

1. Vpisni pogoji se nanašajo na dve zahtevi:

a) pogoj za vpis v poklicno šolo naj bo uspešno končana osnovna šola.

Glede na to, da je v naši republiki v celoti uveljavljeno obvezno osemletno šolanje in da je vsakemu državljanu omogočeno doseči izobrazbo popolne osnovne šole, je tak vpisni pogoj tudi upravičen. Obektivna podlaga za tako zahtevo obstoji zlasti v tem, ker število mladincev, ki so uspešno končali osemletko, zadnja leta hitro narasta; tako je n. pr. v 1961. letu število letih porastlo za okoli 4000 v primerjavi z letom 1960.

b) V osnutku se predvideva, da se osebe, stare nad 17 let, iz pedagoških ozirov izobražujejo za posamezne poklice le v oddelkih za odrasle.

2. Poklicne šole izobražujejo učence za določen poklic. S tem se preneha izobraževanje za tako imenovane kvalificirane delavce. Izobrazba — tako teoretična kot praktična — mora biti popolna in zaključena za določen poklic. Spričevalo bo absolventu šole pomenilo, da je dosegel teoretično in praktično izobrazbo, kakršna je potrebna za začetek opravljanja dela v posameznem poklicu. Nadaljnje izpopolnjevanje izobraževanja v okviru poklica bo seveda še potrebno, toda to bo naloga proizvodnje oziroma družbenih služb. S tem bomo dosegli dosti večjo učinkovitost izobraževanja za določen poklic in večjo kvaliteto tega izobraževanja. Na drugi strani pa se bo zmanjšala fluktuacija iz enega poklica v drug poklic, kar predstavlja v bistvu podobno pre-kvalifikacijo kot prestopanje iz po-

klicnih šol v druge vrste strokovnih šol. S tem bomo tudi zajeli neracionalno trošenje družbenih sredstev za vzgojo kadrov, potrebne vrste kvalitetnejših strokovnih kadrov pa bomo dobivali dosti hitreje.

Družbeno priznavanje poklicne izobrazbe bo v nasprotju z obstoječim priznavanjem kvalifikacijskih stopenj zahtevalo tudi nekatere spremembe v pozitivnih predpisih, ki jih moramo doseči v procesu reforme oziroma organizacije poklicnih šol.

3. V poklicnih šolah se izobražujejo samo poklici širokega profila. To pomeni, da bo v procesu organizacije poklicnih šol treba izdelati razmejitve, kateri poklici se bodo lahko izobraževali v šolah (široki profili) in katere poklice bomo izobraževali s priučevanjem (ozki profili). Za poklic širokega profila je značilno, da delavec pozna funkcije tistih delovnih procesov, ki nastopajo v poklicu. To pomeni, da mora poznati vzročne zveze med načinom dela, obliko in kakovostjo sredstev za delo, ki jih uporablja, ter tisto karakteristiko izdelkov oziroma uslug, ki jih hoče proizvesti. Z drugimi besedami, poznati mora orodje, stroje, material in druga sredstva za delo, ki pridejo v poštev pri opravljanju določenega poklica, do take mere, da bo mogel na podlagi načrtov in poznavanja tehnoloških procesov samostojno opravljati delo po danih delovnih metodah in postopkih.

Glede na tak značaj poklicev širokega profila, se osebe, ki imajo takemu poklicu ustrezno izobrazbo, lahko zaposlijo na več delovnih mestih in v več gospodarskih organizacijah oziroma ustanovah družbenih služb ali pa se lahko v zelo kratkem času usposobijo za delo na različnih delovnih mestih.

Za vsak poklic se zahteva izdelava profila. Izdelava profilov je stvar tistih čimteljev, ki so neposredno zainteresirani za vzgojo kadrov, kakršne potrebujejo. Profil naj pokaže vsebino dela, zahteve po znanjih, sredstva za delo v poklicu in pogoje, v katerih se opravlja poklicno delo. Profile poklicev bo na predlog pristojnih republikih zbornice oziroma matičnih organov potrjeval Svet LRS za strokovno izobraževanje. Namen tega potrjevanja je preverjanje oziroma opredelitev tistih poklicev, ki jih bodo vzgajale poklicne šole za posamezne panoge gospodarstva oziroma družbenih služb. Na ta način bomo dobili pregled nad poklici, ki jih bodo izobraževali poklicne šole. To bo v ustrezno dokumentacijo med drugim tudi prva solidna osnova in pripomoček za delo tistih organov, ki delujejo na področju poklicnega usmerjanja.

4. Učni načrti za strokovno teoretično in praktično vzgajanje in izobraževanje se izdelujejo na osnovi potrjenih profilov poklicev. Ta del učnega načrta izdelajo poklicne šole v sodelovanju z organizacijami, ki so odgovorne za izdelavo profilov za posamezne poklice, in v soglasju z ustanoviteljem. Tak način izdelave učnih načrtov se bistveno razlikuje od nekdanjega, ko so učni načrti predpisovali državni organi. S tem bomo v celoti uresničili načelo individualizacije šolskih ustanov, ki je zlasti v resoluciji o izobraževanju strokovnih kadrov izredno močno poudarjeno.

Pri izdelavi učnega načrta bomo zahtevali samo to, da se bo istčasno zagotovilo:

— posameznim poklicem ustrezen obseg in izbor učnega gradiva predmetov iz naravoslovno-matematične skupine, s področja higienike in tehničnega varstva pri delu in tolikšen obseg ustreznega pro-

izvodnega dela, ki bo zagotovil potrebno praktično usposobljenost za opravljanje poklicnega dela;

— najmanj 2500 ur strokovnega teoretičnega in praktičnega pouka, ki ga zahtevajo ustrezni strokovni predmeti.

5. Učne načrte za splošno izobrazbo naj bi po osnutku navodila v minimalnem obsegu za vse poklicne šole predpisal Svet LRS za strokovno izobraževanje. Isto velja tudi za telesno in zdravstveno vzgojo. Pouk splošne izobrazbe bo moral usposobiti učence, da bodo razumeli družbene zakonitosti in da bodo sposobni aktivno sodelovati v družbeno političnem življenju kolektiva, komune in širše družbene skupnosti. Ta pouk bo torej izredno pomemben, ker bo pripravil bodoče proizvajalce na njihove funkcije v delavskem in družbenem upravljanju. Vso pozornost bodo morale poklicne šole posvetiti tudi pouku slovenskega jezika, pri katerem si bodo učenci razširjali svoje kulturno obzorje in se usposabljali za lepo in logično ustno in pisno izražanje.

6. Dolžina trajanja izobraževanja v posameznih poklicnih šolah bo različna; odvisna bo od zahtev posameznega poklica.

Osnutek navodila določa samo najkrajšo dobo trajanja pouka za strokovni teoretični in praktični del. Iz predlaganega minimalnega števila ur lahko izračunamo, da bi najkrajša doba učinkovitega izobraževanja za ta del pouka trajala približno 15 mesecev. K temu bo potreba dodati še čas za usvojitev znanja s področja splošne izobrazbe in predpisan fond ur za telesno in zdravstveno vzgojo; Svet LRS za strokovno izobraževanje sodi, da bo za ta del pouka potrebnih približno 4 do 6 mesecev učinkovitega časa. Toden fond časa bo znan, ko bodo izdelani zadnji minimalni učni načrti.

V osnutku predlagano minimalno število ur je treba smatrati kot predlog. Javna razprava naj razčisti umestnost tega predloga in prispeva k najboljšim rešitvam.

7. Organizacija vzgojnoizobraževalnega procesa prinaša precejšnje razlike od dosedanjega stanja. Vsebinsko je najvažnejše določilo v 13. točki osnutka navodila, ki pravi, da se mora praktično in teoretično vzgajanje in izobraževanje izvajati po določenem učnem načrtu in pod strokovnim vodstvom poklicne šole, ne glede na to, kje se izobraževalni proces vrši. Dejstvo, da bo pripadala organizacija teoretičnega in zlasti praktičnega pouka izključno poklicni šoli, bo na eni strani zelo ostro zarezalo v sedanj sistem praktičnega vzgajanja, na drugi strani pa bo povzročilo odkrivanje povsem novih rešitev:

— Vsa praktična vzgoja, ne glede na to ali se vrši v šolski delavnici oziroma šolskem delovšču, v proizvodnji ali določenih družbenih službah, v privatnem ali družbenem sektorju obrti in gostinstva, trgovini in podobno, bo sestavni del učnega načrta in zato pod kontrolo šole. Na ta način bomo tudi preprečili izkoriščanje vajencev kot cenene delovne sile.

— Če narava in ekonomičnost izobraževalnega procesa za posamezen poklic to dovoljuje, se bo moral praktični pouk izvajati v šolski delavnici oziroma na šolskem delovšču. Ta zahteva bo silno pritiskala na izboljšanje materialnih pogojev poklicnih šol, zlasti glede zagotovitve zadostne in sodobne opreme šolskih delavnic. Kolikor hitreje bomo na tem področju izboljševali stanje, toliko hitreje se bo omejeval vajenski sistem (z njim pa tudi družbeni položaj vajenca) na minimum oziroma samo še na tiste poklice, kjer je praktična vzgoja v šoli objektivno nemogoča. To je tudi pot za odpravo družbenih razlik med položajem vajenca in učenca posamezne šole. Predlagani sistem pa bo že na samem začetku silno zaostril vprašanje v podjetjih, ki nimajo pogojev za izobraževanje (ustrezna oprema in učni kader), saj brez teh pogojev vajencev niti ne bodo mogla vsprejeti.

— Sistem šol s periodičnim poukom bo doživljal precejšnjo spremembo. Realizacija novih učnih načrtov bo terjala več dela in življenja v šoli ter povsem drugačno časovno razporeditev med teoretičnim in praktičnim delom vzgajanja in izobraževanja. V primerih, ko praktičnega dela pouka ne bo še mogoče izvajati izključno v šoli, se bodo zaradi čvrste funkcionalne povezanosti obeh delov pouka morali učenci v krajših turnusih vračati iz proizvodnje v šolo in narobe. Tudi obveza po sprejemanju vzgojno izobraževalnih prizadevanj in stalnem ugotavljanju teh rezultatov bo povzročila precejšen pritisk v tej smeri.

— Sistem vajenskih šol raznih strokovnih iz istih vzrokov terjal spremembe. Odrasle spremembe se bo začel kazati predvsem v korekturah glede obsega mreže in lokacije poklicnih šol. Moderne poklicne šole se bodo morale ozirati v večji meri na potrebe in zahteve ter najboljše pogoje za izobraževanje posameznih poklicev določenih strokov, ne pa toliko za ozke potrebe teritorijev.

Učni načrti, zgrajeni na profilih za posamezne poklice, bodo terjali tudi takojšnjo preusmeritev industrije, da svoje vajence prične vzgajati in izobraževati v šolah, ki ustrezajo zahtevam industrijske proizvodnje, ne pa v šolah, ki ustrezajo zahtevam obrtne proizvodnje.

Tak proces v reorganizaciji mreže šol bo zaostril in terjati tudi jasnejših odgovorov na vprašanja, kdo naj nastopa v takem sistemu kot ustanovitelj šol in kdo naj prevzema odgovornost za finančna bremena. Razčiščenje teh vprašanj bo poleg večje skrbi za tovrstne šole vsekakor omogočilo tudi večjo učinkovitost naložb v sodobne poklicne šole.

Za proučevanje ustreznosti in zadostne mreže poklicnih šol bodo morale veliko prispevati tudi komune, ker so poklicne šole tiste, ki lahko in tudi morajo sprejeti največji del absolutnih osemletke. Dosedanja praksa kaže, da komune doslej v svoji kadrovski politiki še vse premalo upoštevajo trenutne in perspektivne potrebe. Premalo tudi iščejo možnosti za izobraževanje učencev, ki dopolnjujejo osemletno šolsko obveznost. V šolskem letu 1960/61 je 39% ali 9749 učencev osnovnih šol, ki so dokončali šolsko obveznost, stopilo v redno delovno razmerje ali pa ostalo doma; ti učenci doslej niso deležni nobenega nadaljnjega šolanja.

Določilo, da sme poklicna šola obremeniti učenca z največ 42 urami teoretičnega in praktičnega pouka na teden, temelji na izkustvu. Vendar je treba pripomniti, da poklicna šola v primeru navedene maksimalne obremenitve ne bi snela z domačimi nalogami in vajami to obremenitev bistveno povečati, ker je določilo napravljeno na predpostavki, da učenec večino svojega dela opravi v okviru organiziranega učnega procesa v šoli. Glede na zdravstvene zahteve doraščajoče mladine je predvidena maksimalna zaposlitev za 1 uro dnevno manjša od tiste, ki velja za delo v gospodarskih organizacijah. Ker pa mora poklicna šola usposobiti učence za izpolnjevanje v praksi uveljavljenih delovnih norm, poklicne šole v praksi tudi ne bodo mogle bistveno zmanjšati predvidenega maksimalnega števila ur.

8. Zaostrujemo zahteve glede učnih ur in skript zato, ker je od njih čestokrat v mnogočem odvisna kvaliteta učnovzgojnega dela. S tem bo odpravljen dosedanji dostikrat slaba improvizacija teh učnih pripomočkov.

9. Zahteve glede učnega kadra. Doslej glede učnega kadra nismo imeli izdelanih kriterijev o tem, kakšno izobrazbo mora imeti posamezna vrsta učnega kadra na vajenskih in drugih šolah s praktičnim poukom. Na nekaterih učnih vzgojnih področjih, zlasti na področju praktičnega pouka, je bil za poslen učni kader brez vsake pedagoške usposobljenosti. Da se odpravi ta pomanjkljivost, je v predlogu navodila zahteva, da mora vsi učni in vodstveni kader na poklicnih šolah imeti ustrezno strokovno in pedagoško izobrazbo ter prakso.

To zahtevo bo v celoti možno zadovoljiti šele takrat, ko bomo zgradili ustrezen sistem izobraževalnih ustanov za vzgojo učnega kadra.

V osnutku navodila formulirane minimalne zahteve glede učnega kadra dajejo prve perspektive postopne rotacije učnega kadra iz proizvodnje v šolo in po določenem stažu spet v proizvodnjo. Ustaviti

Na podlagi zadnjega odstavka 5, izpolnjevati poklicne šole (Uradni list LRS, št. ...) izdaja sekretariat Sveta za šolstvo LRS

Strokovno navodilo za izdelavo predlogov profilov za poklice, ki jih vzgajajo in izobražujejo poklicne šole

1. Predlog profila za posamezni poklic se izdelava v skladu z drugim odstavkom 5. točke navodila o minimalnih zahtevah in drugih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati poklicne šole.

2. Telesne dejavnosti, ki jih vključuje delo:

3. Psihične in psihofizične sposobnosti, ki jih zahteva delo:

B. PODATKI O ZNANJH, KI JIH ZAHTEVA POKLIC

I. Praktična znanja

Znanja po posameznih področjih:

II. Teoretična znanja

1. Strokovna znanja po posameznih področjih oziroma učni predmeti:

2. Splošna znanja po 10. točki navodila o minimalnih zahtevah in drugih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati poklicne šole:

C. MOREBITNE DRUGE PRIPOMBE

3. Zbornice oziroma matični organi izdelajo predloge profilov po 2. točki tega strokovnega navodila samo za tiste poklice, za katere menijo, da imajo značaj širokega profila. Take predloge profilov predložijo za poklice celotne panoge hkrati.

4. To strokovno navodilo velja z dnem objave v Uradnem listu LRS.

III. Podatki o pogojih dela

1. Pogoji, pri katerih se delo opravlja:

2. Pogoji, pri katerih se delo opravlja:

3. Pogoji, pri katerih se delo opravlja:

4. Pogoji, pri katerih se delo opravlja:

5. Pogoji, pri katerih se delo opravlja:

6. Pogoji, pri katerih se delo opravlja:

7. Pogoji, pri katerih se delo opravlja:

8. Pogoji, pri katerih se delo opravlja:

9. Pogoji, pri katerih se delo opravlja:

10. Pogoji, pri katerih se delo opravlja:

Gradivo za javno razpravo o problemih verifikacije

Pojasnila k 2. točki strokovnega navodila za izdelavo predlogov profilov za poklice, ki jih vzgajajo in izobražujejo poklicne šole

K A-I

1. in 2. točko izpolniti po nomenklaturi za razvrščanje gospodarskih in drugih organizacij ter državnih organov po dejavnostih (Uradni list FLRJ, št. 10-117/62), na primer:

1. Področje (vrsta): Industrija in rudarstvo.
2. Panoga: Lesna industrija (122-00).
3. Naziv poklica: pohištveni mizar.

K A-II/1

Našteti značilne predmete oziroma značilne vrste uslug, ki jih oseba v poklicu izdeluje oziroma opravlja, na primer:

- pohištveni mizar: izdelava vseh vrst izdelkov kuhinjske, sobne in pisarniške opreme;
- strugar: izdelava vseh vrst predmetov na strožnicah;
- šivilja ženskih oblek: izdelava vseh vrst ženskih oblek in plaščev;
- stenodaktilograf: opravljanje stenodaktilografskih in vseh vrst pisarniških poslov.

K A-II/2

Delovno področje poklica je relativno široko zajeto udeleževanje v proizvodnem procesu oziroma v družbenih službah in pomeni zaključni obseg opravil, ki so tehnično, strokovno in tehnološko zaključena celota.

Navesti delovno področje poklica, na primer:

- pohištveni mizar:
- a) v individualni proizvodnji:
- izdelava sobnega, kuhinjskega in pisarniškega pohištva po individualnih načrtih;
- b) v serijski proizvodnji:
- delo na vseh delovnih mestih, ki so predvidena v tehnološkem procesu za izdelavo sobnega, kuhinjskega in pisarniškega pohištva;
- koordinacija in spremljanje proizvodnega procesa za izdelavo sobnega, kuhinjskega in pisarniškega pohištva;
- nastavljanje vseh strojev in naprav v tehnološkem procesu za izdelavo sobnega, kuhinjskega in pisarniškega pohištva;

— šivilja ženskih oblek:

— jemanje mere, izdelava kroja, krojenje blaga in podlog, ročno in strojno šivanje, popraviljanje in krpanje;

— stenodaktilograf:

— stenodaktilografija, strojepisje, sprejemanje in oddajanje pošte, vodenje delovodnikov, kartotek in drugih pisarniških knjig, sprejem strank in podobno.

K A-II/3

Opisati kje oziroma na katerih delovnih mestih se oseba s poklicem lahko udeležuje, na primer:

- a) samo na enem delovnem mestu,
 - b) na več delovnih mestih,
 - c) samo v eni gospodarski organizaciji oziroma družbeni službi,
 - d) v več gospodarskih organizacijah oziroma družbenih službah.
- Ali oseba s poklicem pozna funkcije delovnega procesa? Ali oseba s poklicem samostojno izbira delovne metode v okviru predpisane tehnološkega procesa? Ali oseba s poklicem samostojno analizira delovne naloge in načrte ter po analizi samostojno določa vrstni red posameznih delovnih faz in delovnih pogojev? Ali oseba s poklicem koordinira delo oseb, ki so usposobljene za eno ali več delovnih operacij, ter opravlja tudi druge odgovornejše in širše naloge v proizvodnji oziroma v družbenih službah?

K A-II/4

a) Ne navajajo se vsa orodja, vsi stroji in vse naprave posamezno, ampak po skupinah (na primer: ročno orodje, obdelovalni stroji, pisalni stroji, računalni stroji, šivalni stroji itd.).

b) Našteti najvažnejše osnovne materiale.

c) Našteti najvažnejše pomožne materiale.

K A-III/1

Opisati okolje, v katerem se delo opravlja, ter vpliv okolja na zdravje delavca in njegovo produktivno sposobnost, na primer: delo se opravlja v zaprtim prostoru pri relativni vlažnosti zraka okoli 70 %. Delovno me-

sto je izpostavljeno prahu, umazaniji, neprijetnemu kroženju zraka in podobno. Stroji povzročajo večji ali manjši ropot. Na delovnem mestu obstaja nevarnost zaradi gibljivih strojnih delov. Delo se opravlja v izmenah.

K A-III/2

Našteti telesne dejavnosti, ki so posebno značilne pri opravljanju poklica, na primer: delavec pri delu stalno hodi, se obrača, se pripogiba. Delavec dela stalno z rokami, oziroma s prsti z doseganjem in obračanjem. Delo zahteva koordinirano neodvisno delo rok in istočasno opazovanje. Delavec pri delu občasno stoji, dosega, dviga predmete, nosi, potiska, vleče.

K A-III/3

Našteti sposobnosti, na primer: za delavca na delovnem mestu je nujno potrebno:

- ročna spretnost,
 - razlikovanje barv, pravilno zaznavanje,
 - tipanje, sposobnost točnega prepoznavanja oblik;
 - splošna hitrost dela, kontinuiran brzinski tempo dela;
 - splošna telesna spretnost.
- Za delavca na delovnem mestu je zelo važno:
- tipanje, sposobnost točnega prepoznavanja oblik;
 - splošna hitrost dela, kontinuiran brzinski tempo dela;
 - splošna telesna spretnost.
- Za delavca na delovnem mestu je srednje važnosti:
- gledanje od blizu,
 - gledanje od daleč,
 - točno in hitro prepoznavanje,
 - občutljivost mišic zaradi lege udov,
 - hitro reagiranje,
 - odgovornost pri delu.

K B-I/1

Našteti vsa praktična znanja, potrebna za opravljanje poklica, na primer:

- čitanje delavniških in montažnih načrtov,
- izbiranje, sortiranje in depoziranje ustreznega materiala,
- priprava različnih strojev za delo,
- strežba strojem,
- obdelava materiala z ročnim orodjem itd.

K B-II/1

Našteti oziroma opisati tista poglavja teoretičnih strokovnih predmetov, ki jih mora obvladati oseba s poklicem, na primer:

— strokovno računstvo (linearne enačbe z eno neznanko, linearne enačbe z dvema neznankama, potence, koreni, logaritmi, logaritmčno računalno, grafično računanje in nomografija, planimetrija, stereometrija itd.);

— tehnologija materiala (preiskava materialov, zlitine, korozija in zaščita proti koroziji, sredstva za mazanje strojev itd.);

— tehnologija obdelave (kovanje, livanje, orodni stroji, obdelovalni stroji kakor stroji za obdelavo rotacijskih oblik, stroji za obdelavo ravnih ploskev itd.);

— strokovno risanje (skiciranje, tolerančni sistemi, risanje dopolnilnih risov, risanje detajlov iz sestavnice, risanje cevovodov, risanje kovčenih zvez itd.);

— strojeslovje (strojni elementi, dvigala, jeklene konstrukcije, cevovodi, črpalke in zgoščevalci itd.);

— higiena dela, zdravstveno in tehnično varstvo pri delu (gospodarski in socialni pomen preprečevanja nezgod, splošni in posebni varstveni predpisi, požarnovarnostni predpisi, predpisi glede skladiščenja vnetljivih plinov in tekočin itd.);

— organizacija in ekonomika podjetij;

— delovna priprava (naloge in namen delovne priprave, planiranje, vodenje in kontrola proizvodnje, največja gospodarnost proizvodnje, normiranje, termini, kalkuliranje itd.).

K B-II/2

Navesti tisto vsebino in obseg slovenskega jezika in družbeno ekonomskih ved, ki presegata predpisani minimalni učni načrt zaradi specifičnosti zahtev poglobitvene in praktične nujnosti za prilagoditev poklicu. Svet LRS za strokovno izobraževanje še ni sprejel minimalnega učnega načrta po zadnjem odstavku 9. točke navodila o minimalnih zahtevah in drugih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati poklicne šole. Dokler to ni sprejeto, se ta točka ne izpolnjuje.

strokovna usposobljenost proizvajavca, da z racionalno uporabo proizvodnih sredstev in sodobnih delovnih metod lahko dosega optimalno produktivnost dela v gospodarski organizaciji oziroma optimalno uspešnost delovanja v ustanovi. Zato so vsi ukrepi gospodarskih organizacij in ustanov družbenih služb, ki se nanašajo na delovnega človeka, izredno važni. Sem spadajo n. pr. zlasti jasno opredeljeni koncepti in ukrepi za stalno povečevanje delovne storilnosti proizvajavcev, za dosledno uveljavljanje načel delitve dohodka po delu, za zakonito urejanje delovnih razmerij, za uspešno zdravstveno in tehnično varstvo pri delu, za zagotovitve možnosti uveljavljanja in napredovanja sposobnih kadrov, za povečevanje sposobnosti vseh članov kolektiva pri upravljanju in podobno.

Vse to so naloge kadrovske politike, ki jo oblikujejo organi upravljanja, in ki mora zaradi svoje pomembnosti postati enakovreden in nepogrešljiv del celotne poslovne politike.

Analiza dela gospodarskih organizacij in družbenih služb kaže, da so smotne kadrovske politike najbolj jasno začrtale in v največjem obsegu uresničile tiste gospodarske organizacije in ustanove družbenih služb, v katerih so dobro organizirane kadrovske službe, ki zbirajo, evidentirajo ter analizirajo potrebne podatke in probleme, pripravljajo predloge in skrbijo za izvajanje sklepov.

Kadrovska služba je torej neogibno potrebna v vseh gospodarskih organizacijah in ustanovah družbenih služb ne glede na število zaposlenih. Seveda je potrebno pri organizaciji kadrovske službe upoštevati specifične pogoje; pri majhnem številu zaposlenih bo lahko posele kadrovske službe opravljal poleg drugega dela eden izmed sposobnih uslužbencev. V večjih podjetjih in ustanovah pa bo potrebno za opravljanje teh poslov organizirati posebno organizacijsko enoto.

S področja strokovnega izobraževanja je za nosilce kadrovske politike najvažnejše pravilno usmerjanje kadrovske službe v dveh njenih osnovnih funkcijah: planiranje in izobraževanje potrebnih strokovnih kadrov.

II.

Ugotavljanje potreb in planiranje strokovnih kadrov

Ugotavljanje potreb in planiranje strokovnih kadrov spada med najzahtevnejše naloge za zagotovitev učinkovitega strokovnega izobraževanja v gospodarskih organizacijah in ustanovah družbenih služb. Hkrati to bo omogočilo izdelavo ustrezne metodologije za ugotavljanje potreb in planiranje strokovnih kadrov na ravni posameznih panog gospodarstva in družbenih služb in tudi na ravni politično teritorialnih enot.

Ugotavljanje potreb in planiranje strokovnih kadrov je zahtevno delo, ki ga je mogoče opraviti le v najtesnejšem sodelovanju s tehničnimi strokovnjaki zato, da bi se ugotovilo število in vrste poklicev, potrebnih za posamezna delovna mesta,

omogočilo izdelavo profilov posameznih vrst strokovnih kadrov, kakršni ustrezajo danim proizvodnim sredstvom, tehnološkim procesom in delovnim metodam, in ugotovilo roke, v katerih je treba izobraziti posamezne vrste kadrov glede na obstoječo in perspektivno stopnjo tehnične opremljenosti in delovnih ter drugih pogojev.

Izdelava profilov je neizbežno potrebna, če hočemo ustvariti solidno podlago za izdelavo učnih načrtov. Profile je potrebno izdelati za vsako delovno mesto in za vsak poklic, ki bo vključen v izobraževalni program gospodarske organizacije oziroma družbene službe.

Tako izdelani profili bodo omogočili tudi primerjave v okviru posameznih panog in strok glede na zahteve istovrstnih delovnih mest oziroma poklicev, s čimer bo dana možnost izmenjave izkušenj za najboljše vsebinske in metodološke rešitve pri izdelavi učnih načrtov in pri uvajanju sodobnih metod izobraževanja. Hkrati bomo tako postopoma prišli do nomenklature vseh poklicev, ki se izobražujejo ali na delovnih mestih ali v strokovnih šolah. To bo bogata dokumentacija za potrebe poklicnega usmerjanja mladine in solidna osnova za izgrajevanje mreže posameznih vrst strokovno izobraževalnih ustanov.

Da bi gospodarske organizacije in ustanove družbenih služb lažje začele s tem obsežnim in zahtevnim delom, priporočamo, da za pripomoček uporabijo strokovno navodilo za izdelavo predlogov profilov za poklice, ki jih vzgajajo in izobražujejo poklicne šole in ki je skupaj z osnutki predpisov za verifikacijo dano v javno razpravo.

III.

Izobraževanje strokovnih kadrov

1. Osnovne naloge:

a) izdelovanje učnih načrtov strokovno, splošno, družbeno in ekonomsko teoretično in praktično vzgajanje in izobraževanje. Podlaga za te programe so izdelani profili za posamezne vrste strokovnih kadrov. Največji uspeh bo dosežen s takimi

učnimi načrti, v katerih bo izobraževalna vsebina razporejena skladno z načeli vzgoje in izobraževanja mladine in odraslih;

b) plan izobraževalnega dela, ki temelji na ugotovljenih potrebah glede števila in vrste kadrov oziroma poklicev za posamezna delovna mesta in na ugotovitvah, katera znanja manjkajo proizvajavcem glede na izdelane profile, predstavlja osnovo za izobraževanje.

S planom izobraževalnega dela se določijo roki in izobraževalne akcije, ki se bodo izvajale v gospodarski organizaciji oziroma ustanovi družbene službe, in tiste, ki se bodo izvajale izven njih s pomočjo raznih zunanjih izobraževalnih ustanov, delavskih in ljudskih univerz, raznih strokovnih zavodov, strokovnih društev in podobno.

Prirodno je, da gospodarske organizacije in ustanove družbenih služb prevzamejo na sebe predvsem tisto strokovno teoretično in praktično vzgajanje in izobraževanje, ki ga lahko organizirajo brez večjih motenj za proizvodnjo in proizvodni proces oziroma nemoteno delovanje ustanov družbenih služb in za tisto vrsto strokovnih kadrov, ki se ne morejo vzgajati in izobraževati v zunanjih strokovno izobraževalnih ustanovah bodisi zaradi tega, ker takih ustanov še ni ali pa jih je sploh neracionalno ustanavljati.

V zvezi s sestavljanjem plana izobraževalnega dela opozarja Svet LRS za strokovno izobraževanje tudi na nujno sodelovanje in povezovanje z odgovornimi družbenimi faktorji, ki so dolžni skrbeti za tisto vzgajanje in izobraževanje strokovnih kadrov, zlasti pa mlade generacije, ki ju gospodarstvo in družbene službe ne morejo zagotoviti. Le tako bo možno zagotoviti povezavo vseh oblik strokovnega izobraževanja v enoten izobraževalni sistem, izboljšala se bo kvaliteta dela posameznih izobraževalnih ustanov, mreža teh ustanov bo rastla skladno s potrebami in tudi vprašanja finančne narave se bodo lažje reševala;

c) plana izobraževalnega dela ni mogoče uresničiti brez ustrezne izobraževalne službe. Čim bolj bo ta služba prilagojena organizacijski strukturi gospodarske organizacije oziroma ustanove družbene službe, načinu proizvodnje tehničnega razvoja, velikosti organizacije, panogi dejavnosti in kadrovskim pogojem, tem bolj bo služila ciljem kadrovske politike. V praksi so se doslej izkristalizirale tele oblike izobraževalne službe:

— centri za strokovno izobraževanje delavcev v gospodarskih organizacijah z izobraževanjem v posebnih delavnicah oziroma delovnih službah, z izobraževanjem neposredno na delovnem mestu ali z uporabo obeh oblik;

— skupni centri za strokovno izobraževanje delavcev, ki služijo hkrati več gospodarskim organizacijam oziroma družbenim službam. Njihovi odnosi se urejajo s posebnimi pogodbami;

— solski centri, ki poleg funkcije centra za strokovno izobraževanje delavcev vključujejo vsaj eno od vzgojno izobraževalnih dejavnosti strokovnih šol.

2. Centri za strokovno izobraževanje delavcev:

Ena glavnih pomanjkljivosti našega izobraževalnega sistema je v tem, da nimamo izdelanega izobraževalnega procesa prav do delovnega mesta. Zato smatra Svet LRS za strokovno izobraževanje za izredno važno, da gospodarske organizacije in družbene službe ustanovljajo in pospešeno razvijajo centre za strokovno izobraževanje delavcev (v nadaljnjem: izobraževalni centri) kot nepogrešljive elemente celotnega izobraževalnega sistema.

Pomembnost centrov za celoten izobraževalni sistem izhaja iz njihovih funkcij, ki so v smislu uredbe o centrih za strokovno izobraževanje delavcev (Uradni list FLRJ, št. 30/59) in z upoštevanjem smernic pozneje sprejete resolucije o izobraževanju strokovnih kadrov ter priporočila o nalogah na področju strokovnega izobraževanja v LR Sloveniji, po mnenju Sveta LRS za strokovno izobraževanje zlasti naslednje:

— kakor je že spredaj navedeno, so temelj učinkovitega izobraževalnega dela učni načrti; če izobraževalni centri ne bodo skrbno izvršili te naloge, izobraževanja ne bodo mogli organizirati;

— obsežno delovno področje izobraževalnih centrov je izobraževanje za določeno delovno mesto in za tiste poklice, ki jih ne izobražujejo strokovne šole. To so poklici ožjega profila;

— za hitro doseganje čim večje produktivne sposobnosti novozaposlenih delavcev in zaradi večje varčnosti pri delu je nujno, da jih izobraževalni centri z ustreznimi metodami uvajajo v delo ne glede na njihovo predhodno izobrazbo. Pri uvajanju v delo seznanjajo izobraževalni centri delavce z organizacijsko podlago oziroma ustanove, z delavskim samoupravljanjem, s samoupravnimi akti, s pravicami in dolžnostmi, z njihovim delom, z nevarnostmi in drugimi škodljivimi pojavi pri delu;

— važna in obsežna funkcija izobraževalnih centrov je prilagajanje in dopolnjevanje strokovnega znanja absolutov strokovnih šol specifičnim zahtevam proizvodnje in

Odprto pismo samoupravnim organom gospodarskih organizacij, ustanov, družbenih služb, gospodarskih zborskih, strokovnih združenj in društev v LRS

Svet LRS za strokovno izobraževanje je sklenil, da bo na podlagi izkazanih potreb, dosedanjih izkušenj in njihovih analiz začel s sistematičnimi ukrepi, s katerimi naj bi zgradili tak sistem izobraževanja strokovnih kadrov, ki bo ustrezal zahtevam sodobno organiziranega gospodarstva in družbenih služb.

V samem začetku nameravamo prizadevanj, ko bomo skušali organizirati sodobne poklicne šole, želi Svet LRS za strokovno izobraževanje zlasti poudariti dveje:

— strokovne šole so le del celotnega izobraževalnega sistema; zato je treba poleg potrebne reorganizacije strokovnega šolstva spodbuditi tudi druge oblike strokovnega izobraževanja;

— pogoj za učinkovitost preobrazbe posameznih vrst strokovnih šol je razvoj tistih vzgojno izobraževalnih dejavnosti, s katerimi bi se morale ukvarjati predvsem gospodarske organizacije in ustanove družbenih služb. Brez sistematičnih in organiziranih naporov za kvalitativno in kvantitativno izboljšanje prav teh strokovno izobraževalnih dejavnosti in brez njihove aktivne vključitve v celotni izobraževalni sistem, si namreč ne moremo zamisliti učinkovitih ukrepov niti v posameznih vrstah strokovnih šol niti pri graditvi celotnega sistema izobraževanja strokovnih kadrov. Samo tako lahko pride do polnega izraza povezanosti vzgojnih in izobraževalnih smotrov vseh vzgojno izobraževalnih dejavnosti, začeti od najmanj zahtevnih pa do tistih, ki naj omogočijo ter zagotovijo znanje in sposobnosti za visoko produktivno delo na najzahtevnejših delovnih mestih v proizvodnji in družbenih službah.

O smernicah resolucije o izobraževanju strokovnih kadrov (Ur. list FLRJ, št. 25-334/60) in o priporočilu o nalogah na področju strokovnega izobraževanja (Uradni list LRS, št. 30-267/61) so gospodarske organizacije, ustanove družbenih služb, zbornice, razna združenja in strokovna društva sicer mnogo razpravljala in sklepala tudi o tem, kaj bi bilo potrebno storiti na področju strokovnega izobraževanja. Ugotoviti pa moramo, da te razprave niso povsod rodile ustreznih rezultatov. Na to kažejo naslednja dejstva:

1. Po razpoložljivih podatkih je imelo konec leta 1961 v LR Sloveniji samo 9 % gospodarskih organizacij organizirano službo izobraževanja. To so bile predvsem večje gospodarske organizacije.

Svet LRS za strokovno izobraževanje ugotavlja, da je poglavitni vzrok za zanemarjanje izobraževalne dejavnosti v večini gospodarskih organizacij in ustanov družbenih služb, ker odgovorni činitelji še vedno ne upoštevajo, da je izobraževanje sestavni del lastnih organiziranih naporov za večjo proizvodnost oziroma boljše uspešnost poslovanja. Od tod izvira skrajno nezdrava in škodljiva miselnost, da morajo za izobraževanje strokovnih kadrov skrbeti le izobraževalne ustanove izven gospodarskih organizacij oziroma ustanov družbenih služb.

2. Marsikje nepravilno razumejo tisti del resolucije o izobraževanju strokovnih kadrov, ki govori o razlikovanju med strokovno izobrazbo in strokovno usposobljenostjo. To je povzročilo napačna pojmovanja, da ima izobraževanje dve povsem ločeni sestavini, to je izobraževanje in usposabljanje, čeprav je izobraževanje enoten in nedeljiv proces.

Zaradi takih napačnih pojmovanj imamo ponekod še vedno opravka z dvema skrajnostnima stališčema:

— po enem naj bi se vse potrebe po strokovnih kadrih zadovoljile z izobraževanjem na delovnem mestu, s čimer se zanika potreba po strokovnih šolah;

— po drugem pa naj bi za pripravo kadrov skrbela izključno strokovne šole, kar demobilizira gospodarske organizacije in ustanove družbenih služb na področju izobraževanja strokovnih kadrov.

Taka skrajnostna stališča preprečujejo izgradnjo celotnega strokovno izobraževalnega sistema, v katerem je treba določiti, kakšen delež pri izobraževanju strokovnih kadrov pripada ustanovam za izobraževanje strokovnih kadrov in kakšen delež imajo pri tem same gospodarske organizacije in ustanove družbenih služb.

3. V gospodarskih organizacijah in ustanovah družbenih služb, kjer imajo že organizirano izobraževalno službo, je marsikje delovanje te službe še vse preveč usmerjeno na pripravljanje članov kolektiva za opravljanje izpitov za priznanje stopnje kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev, ne glede na to, da tako pridobljena znanja ne ustrezajo zahtevam posameznih delovnih mest. A tudi mnoge take gospodarske organizacije, ki nimajo organizirane lastne izobraževalne službe, naračajo in financirajo razne tečaje in seminarje v zunanjih izobraževalnih ustanovah v ta namen.

4. Resolucija o izobraževanju strokovnih kadrov na mnogih mestih opozarja na vlogo gospodarstva in družbenih služb pri izgradnji celotnega izobraževalnega sistema in na potrebo močnejšega vpliva teh organizacij in služb na vse tiste ustanove, v katerih se zanje vzgajajo kadri. Praksa pa še vedno odkriva nepravilen odnos do obstoječe mreže strokovno izobraževalnih ustanov in to od poklicnih (sedanjih administrativnih, vajejskih, industrijskih in drugih šol s praktičnim poukom), tehničnih in drugih šol za gospodarstvo in družbene službe vse do visokošolskih zavodov. Nepravilen odnos se kaže n. pr. v naslednjem:

— večina gospodarskih organizacij meni, da so za izobraževalne ustanove, ki niso pri podjetjih samih, odgovorni samo organi politično teritorialnih enot. Istočasno pa prihaja prav od gospodarskih organizacij največ pritožb na kvaliteto dela posameznih izobraževalnih ustanov, o njihovi nezadostni mreži, premajhnih kapacitetah, neustreznih materialnih opremljenosti in podobno;

— nekatere gospodarske organizacije omejujejo, upoštevajoč samo lastne potrebe, vpis v šole, ki jih same financirajo. Največkrat je to posledica nedovoljne koordinacije med gospodarskimi organizacijami in komunami ter nepripravljenosti za skupno financiranje. Zato ostajajo kapacitete takih šol včasih neizkoriščene.

— mnoge gospodarske organizacije niso pripravljene sprostiti svojih strokovnjakov, da bi se ti mogli kot najboljši učni kader vključiti v strokovno izobraževalno dejavnost.

5. Na odnose gospodarskih organizacij do strokovnega izobraževanja v zadnjem času opozarjajo tudi finančne težave, s katerimi se bori pretežen del poklicnih, deloma pa tudi nekaterih tehničnih in druge šole za gospodarstvo in družbene službe. Sicer gospodarske organizacije same ugotavljajo, da družbeni skladi za šolstvo ne zadoščajo za zagotavljanje osnovne in investicijske dejavnosti sodobnemu gospodarstvu ustrežajoče mreže strokovno izobraževalnih ustanov. Hkrati pa je znano, da marsikatera gospodarska organizacija zahteva posameznih delovnih mest. A tudi mnoge take gospodarske organizacije, ki nimajo organizirane lastne izobraževalne službe, naračajo in financirajo razne tečaje in seminarje v zunanjih izobraževalnih ustanovah v ta namen.

Kadrovska politika in kadrovska služba

Učinkovite uspehe v proizvodnji in v poslovanju omogočata zlasti sodobna organizacija dela in takšna

Razstava abecednikov

Ker ima letošnji teden muzejev geslo »Približajmo muzeje našim šolam«, je priredil Slovenski šolski muzej razstavo abecednikov v dogovoru z ljubljanskim učiteljskim. Pri sicer kronološko urejenem gradivu je glavni poudarek na metodah začetne pouka branja in pisanja.

Metoda branja in pisanja je pri nas spreminjala vzporedno z razvojem pedagogike in psihologije. Prihajale so k nam največkrat z Nemškega, vendar so se ponavadi le počasi uveljavljale. V starejši dobi sta jim nasprotovali slabo razvita pedagoška teorija in nizka izobrazba učiteljev. Tako je n. pr. glasovna metoda uvedel na Nemškem Stephani že leta 1802, pri nas pa so uporabljali erkovalno metodo na nekaterih šolah še v 70-ih letih. V novejši dobi je nasprotovala novim metodam zlasti tradicija, saj so nove metode terjale od učitelja nove, zahtevnejše priprave.

Tako je uvedel n. pr. Kuhlmann metodo individualnega pisanja že leta 1917, pri nas pa je naša zagovornica šele kakih 10 let kasneje. Naši najstarejši abecedniki so prirejani za erkovalno metodo, ki daje prednost erkam oziroma njihovim imenom, zanemarljivo pa glas. Po tej težki in nenaravni metodi so se učili naših šolani še okoli leta 1870, čeprav moramo govoriti tudi pri nas o začetnih glasovnih metodah (učenci spoznava glas in erko in ne ime, danjko) že petdeset let prej (Metelko, Dajnko, Musil), zlasti pa po letu 1880. Glasovna metoda pomeni v zgodovini pouka branja popoln preobrat in veliko olajšanje za učitelje in učence.

Nekoliko vzporedno s prodorjem glasovne metode je prihajala k nam tudi pisano-bralna metoda (najprej spoznavanje pisanih erk, nato tiskanih). Približno do polovice prejšnjega stoletja so na naših šolah poučevali le branje, ne glede na abecednik, ki so ga veljalo prebrati. V naših abecednikih ali kot metoda velike antike ali metode male antike ali metoda mešane antike (najprej velike tiskane, najprej male tiskane, velike in male tiskane erke vzporedno).

Pri vseh naštetih metodah pa je lahko poudarek na sintezi ali analizi (najprej erka, nato beseda, najprej beseda, nato erka). Sprva je prevladovala v naših abecednikih sintetična metoda, ki jo je pretrgala poleg preproste Znidarčičeve poskusa iz 1873. leta Krušičeva Moja prva čitanka iz leta 1913, urejena po analitično-sintetični metodi. Pred zadnjo svetov-

no vojno so zagovarjali nekateri učitelji tudi globalno metodo (izhaja od enostavne stavke oziroma besede kot celote) (Pibrovce 1939), vendar sta prevladali pri pouku branja sintetična in analitična metoda, ki se največkrat prepletata med seboj.

Poleg omenjenih metod so se posluževali na naših šolah še vrste drugih načinov pouka, s katerimi so skušali učitelji olajšati učencem delo (fonografska, fonomimna, idr. metode).

Ker sta branje in pisanje, čeprav po naravi zelo različna, kar najtesneje povezana med seboj, smo skušali prikazati tudi razvojno pot pouka pisanja pri nas. To gradivo je skromnejše, saj so zlasti zvezki za 1. razrede izredna redkost.

Prvotno so uporabljali pri pouku pisanja metodo posnemanja (predloge za lepopis), ki je prevladovala še v začetku 20. stoletja, kljub temu, da se je uveljavljala že tudi genetska metoda (učenci spoznavajo najprej sestavne erke, nato sele erke). Za konec 19. stoletja, začetek 20. stoletja je značilna tudi linearna metoda; v 20. stoletju pa se posebej metoda diktiranja ali pisanja po taktu (pišejo po taktu, ki ga daje učitelj). Veliko sprememb pomeni za pouk pisanja uveljavitev metode velike antike pri pouku branja, ki je prinesla metodo risane pisanja in s tem pokončno pisavo (učenci spoznajo najprej veliko tiskano, nato malo tiskano abecedno in iz teh izvajajo pisane erke). Nekoliko istosčasno so začeli nekateri zagovarjati individualno pisavo (učenci naj se ne zleđujejo po učiteljevi pisavi) (Bregant 1929), ki prevladuje še danes v tem smislu, da skuša učitelj usmerjati učencev ustvarjalno delo tako, da doseže jasno in čitljivo pisavo, ki je obenem odraz učenceve osebnosti.

Veliko število metod, ki so se uporabljale pri pouku začetnega branja in pisanja, dokazuje prizadevanost šolnikov, da bi izboljšali svoje delo v elementarnem razredu. Kaže pa tudi na težavnost in pomembnost predmeta, ki uči otroke tistega, kar v vsakdanjem življenju največkrat rabijo, predmeta, ki na eni strani prvi obli-

kuje učencevo osebnost, na drugi pa kar najbolj neposredno karakterizira to osebnost.

Eva Toporišič

Na razstavi ilirov in Venetov

Razstava v ljubljanskem Narodnem muzeju prikazuje umetnost alpskih Venetov in ilirov. Vredno si jo je ogledati, saj tako bogata zgodovinskega gradiva iz davnih dob na našem ozemlju še nismo videli hkrati nikjer pri nas. Razstavne predmete iz ilirskih in venetske dobe so zbrali iz naših muzejev, svoj del pa so prispevali tudi naši sosedje Avstrijci in Italijani, tako da je razstavno gradivo iz vsega ozemlja med Padom in Donavo.

Ze zunanost razstave je privlačna in govori o posebnem vzdušju, ki ga je ustvarilo sožitje med sosedji v zadnjih letih: ko sem se oddeljal na razstavo iz Litije, je avgini mimo mene novi motorni vlak Miramare, ki povezuje preko našega ozemlja Trst z Dunajem. Pred ljubljanskim muzejem pa so simbolično vihrale v pomladnem vetru štiri zastave: slovenska, jugoslovanska, avstrijska in italijanska.

Take kulturne manifestacije, kakor je ljubljanska razstava o umetnosti ilirov in Venetov, nastajajo lahko samo v ozračju miru.

Razstava je namenjena v več sobanah. Gradivo, ki ga gledamo zdaj v Ljubljani, je prišlo k nam z razstave v Padovi, od nas pa ga bodo prepeljali na Dunaj.

Vsi razstavni predmeti so izvirni. Seveda nas najprej pritegne veličastna stila iz Vač, to hrani ljubljanski muzej. Mnogokrat beremo tudi o čudovitem sklepniku za pas, našli so ga

SKLAD ZA »DIJAŠKI GLAS« V CELOVCU

Kolektiv Deskega vzgajališča v Planini pri Rakeku je prispeval za glasilo celovških dijakov 3800 dinarjev. S prihodnjo številko Prosvetnega delavca bomo to akcijo zaključili. Uredništvo PD

Po 35. členu zakona o visokem šolstvu in Ljudski republiki Sloveniji (Uradni list LRS, št. 39-229/60) razpisuje Znanstveni svet Pedagoške akademije v Mariboru

vpis rednih in izrednih slušateljev

v Pedagoško akademijo v šolskem letu 1962/63

Kandidati se lahko vpišejo v naslednje študijske skupine:

1. oddelek za razredni pouk
2. predmetna skupina slovenščina-angleščina
3. predmetna skupina slovenščina-srbohrvaščina
4. predmetna skupina slovenščina-ruščina
5. predmetna skupina zemljepis-zgodovina
6. predmetna skupina biologija-kemija
7. predmetna skupina matematika-fizika
8. predmetna skupina likovna vzgoja
9. predmetna skupina glasba
10. predmetna skupina tehniška vzgoja z osnovami fizike

V Pedagoško akademijo v Mariboru se v šolskem letu 1962/63 lahko vpišejo v prvi letnik brez sprejemnega izpita kandidati, ki so z maturo končali srednje splošno ali strokovno šolo ali enakovredno srednjo šolo.

Vsi kandidati, ki se vpišejo na predmetno skupino glasba ali likovna vzgoja, pa morajo opraviti sprejemni izpit.

V prvi letnik posameznih predmetnih skupin se lahko vpišejo tudi tisti polnoletni državljani, ki niso končali ustreznih šol oziroma stopnje pouka, imajo pa izkušnje in ustrezno delovno prakso, ki jo s potrdili lahko dokažejo. Morajo pa uspešno opraviti sprejemni izpit.

Prav tako morajo sprejemni izpit opravljati vsi absolventi industrijskih in vjenskih šol, ki se lahko vpišejo na predmetno skupino tehniška vzgoja.

Sprejemni izpit ima splošni in posebni del. Splošni del obsega pismeno nalogo iz materinega jezika s splošno temo. Naloga naj pokaže, ali kandidat, ki se želi vpisati, zna svoje misli pravilno in logično izražati v materinščini in ali njegova splošna razgledanost zadostuje za študij. Posebni del izpita obsega pismeni in ustni izpit iz gradiva stroke, ki jo želi kandidat študirati.

Program sprejemnega izpita in napotila za pripravo dobijo kandidati v tajništvo akademije.

O času opravljanja sprejemnega izpita bodo kandidati posebej obveščeni.

Vsi kandidati, ki se želijo v šolskem letu 1962/63 vpisati v prvi letnik katere koli predmetne skupine, se morajo na ta razpis za vpis prijaviti s prošnjo, kolkovano s 50 din državnih takse. Prijavo je treba poslati na ravnateljstvo Pedagoške akademije v Mariboru, Gosposvetska c. 4 do 30. junija 1962.

Prošnji priložiti tudi prazno dopisnico s čitljivo izpisanim naslovom kandidata. S priloženo dopisnico bo kandidat obveščen o rezultatu razpisa oziroma bo pozvan k sprejemnemu izpitu.

V prošnji naj kandidati navedejo predmetno skupino, ki jo žele študirati — kot redni ali izredni slušatelji.

Prošnji za vpis naj prilože:

1. rojstni list,
2. originalno (ali sodno overovljen prepis) maturitetno spričevalo oziroma spričevalo o zaključnem izpitu ali zaključni šoli,
3. življenjepis, kolkovan z državnim kolkom za 30 din,
4. potrdilo zavoda, podjetja ali gospodarske organizacije o trajanju in uspehu prakse.

V Mariboru, dne 22. maja 1962.

Začasni svet Pedagoške akademije v Mariboru

NEBO V JUNIJU

Sonca: Dne 21. junija ob 22. uri se konča pomlad in se prične poletje. Sonce stoji tega dne opolnoč najvišje nad horizontom in se je od vzhodne in zahodne točke najdalje proti severu oddaljilo. Če polsobe na karti zemljepisno širino svojega kraja ter prištejete 23°, dobite opoldansko višino Sonca dne 21. junija. Toda od 5. junija do 9. junija stoji sonce malone enako visoko. Razlike je le okoli 1°. Tudi časovna razlika je majhna. Dne 3.

junija je pravo polnoč 2 m 07 s pred srednjim soncem. Dne 12. junija je le še 27 sekund razlike. Dne 15. junija pa srednje Sonce prehiti pravega in je pravo polnoč 9 sekund pozneje. Do konca junija naraste negativna razlika na 3 m 21 s. Zanimivo je opazovati Sonca ob vzhodu in zahodu, točki med 20. in 22. junijem, kjer imate horizont prost in značilne predmete na obzorju. Po koledarju stoji Sonce dne 1. junija v znamenju Dvojčka. Pred to ozvezdje pa vstopi šele dne 20. junija. Julij je mesec dolgih dni in kratkih noči. Dne 1. junija je dan 15 ur 30 minut dolg. Najdaljši je dne 21. junija, namreč 15 ur in 45 minut. Dne 1. junija pa se skrajša samo za tri minute!

Luna: Maj bo dne 2. junija ob 14 h 27 m. ko bo Luna pred ozvezdjem Bik in v bližini zvezde Aldebaran. Prvi krajec bo 10. junija ob 7 h 42 m. Luna bo tedaj pred ozvezdjem Lev, a že blizu Device. Polna Luna bo 12. junija ob 3 h 03 m. Luna bo tedaj v ozvezdju Strelce. Nad obzorjem bo le 8 h 36 m. ker gre po najnižjem delu elipse ob vzhodu in le 23. junija ob 6 h 43 m. ko bo Luna pred ozvezdjem Riba, a tik pred vstopom v ozvezdje Ove.

Planeti: Merkur nam ne bo delal veselja. Dne 7. junija bo v notranji konjunkciji — med Zemljo in Soncem. Nato se polagoma oddaljuje od Sonca in navidezna razdalja od njega postaja vedno večja proti zahodu. Zai pa se ne more toliko oddaljiti od Sonca, da bi izšel iz jutranje zarje ter postal videm. Tako ga ves junij ne bomo videli.

Tem bolj pa žari Venera za zahodnim nebom. Boji in boji se oddika od Sonca in se bliža Zemlji. Zato se večja njena faza, ki bo v mirnem zraku vidna že v manjših ročnih daljnogledih, v TOS-ovem daljnogledu pa bomo lahko lepo zasledovali njeno naraščanje. Na koncu junija bo podobna Luni dva do tri dni po prvem kraju.

Ker je Venera sedaj vzhodno od Sonca, so njeni loki nad horizontom nekoliko manjši od sončnih lokov. Zato zahaja ta planet 15. junija ob 22 h 50 m, 30. junija pa celo 15 minut prej. Tako nas bo dolgotrajna večerna zarja precej časa zaznavala pri opazovanju Venera. Venera se bo dne 21. junija »zjutraj« prečala z Lunino spono. Do vzhoda pa se bosta ob telesu že precej ločili, a bosta še toliko skupaj, da bosta nudila kar lep prizor. Tudi dne 22. junija se nam bo nudila lepa slika — a le v daljnogledu. Najboljši bo navadni lovski daljnogled. Videti bomo Venero tik poleg krasne zvezde kopice Jasil v ozvezdju Rak.

Marsa tudi v juniju še ne bomo videli. Še vedno bo v območju zarje Sonca pred njim. Vendar se bodo razmere kmalu izboljšale, kajti od junija dalje bo stalo Sonce vedno nižje na ekliptiki, medtem ko bo prihajal Mars v ugodnejši položaj in se bodo njegovi loki nad horizontom večali.

Jupiter bo v juniju začel pred polnočjo vzhajati in bo krasni nebo vse polnočne ure. Na koncu junija bo vzhajal ob 23 h 20 m. Tudi ta planet prihaja v višje predele ekliptike in njegovi loki nad horizontom se večajo. V juniju bo krožil še pred ozvezdjem Vodnar in se bo približal ozvezdju Ribi. Zgodnji vstajajoč ga bodo našli kot najsvetlejšo nebesno telo nad južnim horizontom, in v manjših daljnogledih jih bodo razveselili štirje Jupitrovi sateliti.

Podoben Saturnu pa je še vedno v ozvezdju Kozorog in zato precej nizko nad horizontom. Ker pa je hkrati Jupitrem že precej zaostal, vzhaja pred njim in sicer na koncu junija že ob 22 h 05 m. Tako bo malone vso noč krasni nebo, in kdor ima vsaj TOS-ov daljnogled, bo užival leoto njegovega čudovitega kolobarja. Dne 21. junija se bo srebal z Luno, takrat bo pri nas že dan. V Ameriki pa bodo deloma videli, kako bo Luna pokrila ta planet.

Urania bomo opazovali v Levu le še začetkom junija; na koncu meseca pa bo zahajal že ob 22 h 55 m in ga bo mogoče opaziti le v naštem gorskem ali morskem ozračju, saj sveti le kot zvezda šeste velikosti.

Maturanti

Maturantke ljubljanskega učiteljskega IV. č. letnika (1961-62), pridite 30. junija ob 20. uri k Slamiču. Vabljeni tudi profesorji in maturanti paralelk!

Ozvezdja: Noči so kratke in z uspehom moremo opazovati ozvezdja šele po 21. uri, ko se nekoliko stemni. Veliki voz stoji malone v zenitu in nam le slabo služi za orientacijo. Sedaj se je že preveznil na zahodno stran. Lepo pa stoji Mali voz; postavljen je navpično na oje, na Severni. Med obema vozoma se vidi Zmaj, ki je sedaj res podoben drzno se zvižajoči in grozeči zveri, katere glava gleda proti vzhodu. Kjer stoji Lira z Vego, v tem času najsvetlejša zvezda na nebu. Pod Liro se razprostira Labod s svetlo zvezdo Deneb. V Labodu so krasni predeli Rimske ceste. Pred njo je temen oblak kozmičnega prahu, ki ga opazimo kot malone brezvezdno vrzel sredi Rimske ceste. Desno od Laboda opazimo mično ozvezdje Puščica in pod njo skupino zvezd, ki tvorijo ozvezdje Defin. Ležečemu stolpu podobno ozvezdje Keleja je pod Zmajem; nad horizontom pa stoji zaporedoma ozvezdja Kušča, Krokota, del Perzeja in Kočija. Na minulo zimo nas spominjata še Rak ter Kastor in Poluks, ki kot vrhnji del Dvojčka gledata nad horizont. S pomočjo zvezdne karte v juniju lahko opaziš Malega leva, ki se razprostira med Velikim vozom in Levom.

Južno polovico neba krasijo mnogo ozvezdij. Če priremo z opazovanjem na zahodni strani, bomo lahko najprej opazili Leva, ki se je že precej nagnil. Levo pod njim se razprostira Devica s krasno vročo zvezdo Spika ali Kias. Nad njo je kiti podobno ozvezdje Berenikina kodra. V malem daljnogledu prav lepo vidiš množico drobnih zvezdic. Prav nizko nad horizontom se vije dolga Morska kača, v kateri žari njeno rdeče srce Alford-Samotni. Njena glava je nagnjena nad zahodni horizont, v lepem zaporedju stoji nad njo ozvezdja Sektan, Čaka, Krokota in Tehnica. Pod Tehnico na levi se je dvignil na nebo Skorpijon, v katerem žari zvezda nadvelikanska Antares v taki barvi kakor Mars. A v to zvezdo bi namerstili velik del našega osončja! Se bolj proti vzhodu je vse tudi Strelce, kjer z malim daljnogledom odkriješ najkve dele naše Rimske ceste in veličanske oblake kozmične snovi, ki jih vidimo kot brezvezdne prostore v Rimski cesti. Sedaj stoji na nebu bu sedem ozvezdij živalskega ali zodiakalnega kroga: Dvojčka, Rak, Lev, Devica, Tehnica, Skorpijon in Strelce. Pred njim na videz potuje naše Sonce in krožijo okoli Sonca naši planeti in Luna.

Malone točno nad južno točko, a visoko na nebu se razprostira Volar ali Pastir s svetlim Arkturjem. Na njegovi levi je krasen polkrog zvezd Severna krona, in na njeni levi Hvezdek. Kite opazimo z malim daljnogledom nežno meglico, ki je v resnici krogiasta kopica zvezd, sestojajoča iz okoli 100.000 sonc v daljavi 34.000 svetlobnih let. Pod Herkulom se razprostira Kačenohec. Kačin gobec zija proti Herkulu. Na vzhodni strani se je dvignil na nebo tudi Orel, ki plava bližnjemu Labodu naproti. V Orlu svetli vroča zvezda Atair. Svetle zvezde Deneb v Labodu, Vega v Liri in Atair v Orlu tvorijo poletni trikotnik.

Pavel Kunaver

Umrl je TOMAŽ TROJAR

Umrl je učitelj Tomaž Trojar. Dobrega in iskrenega sodelavca, socialističnega vzgojitelja, ki mu je bil dobrobit našega mladega rodu prvi in najvernejši cilj, bomo ohranili v najlepšem spominu.

Sind. podr. prosv. del. Koroška Bela

PROSVETNI DELAVEC

List izdaja Republiški odbor Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev LRS — izhaja štirinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Drago Ham — Naslov uredništva: Ljubljana, Koprivarska 2 — Telefon uredništva: 33-722, int. 363 — Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1 — Telefon uprave: 22-284 — Poštni predel: 335-VII — Letna naročnina 400 din. za šole in ustanove 700 din — Stev. tek. rač.: 600-14/3-140 — Tiska CŽP »Ljudska pravica«.

Razpisi uslužbenih mest za učno in vzgojno osebje

Svet za šolstvo ObLo Medvode razpisuje

naslednja uslužbenska mesta učnega in vzgojnega osebja:

Osnovna šola narodnega heroja Franca Bukovca, Medvode, Preska:

1 profesor ali predmetni učitelj za zgodovino in zemljepis, univerza ali VPS, stanovanja ni.

1 predmetna učiteljica za gospodinjstvi pouk, VPS, oziroma srednja šola, stanovanja ni.

1 strokovna ali predmetna učiteljica za telesno vzgojo, VPS oziroma srednja šola, stanovanja ni.

1 predmetni učitelj za glasbeni pouk, VPS, stanovanja ni.

1 učiteljica za nižje razrede osnovne šole, učiteljske, stanovanja ni.

Nižja glasbena šola Otona Vrhunca, Medvode:

1 strokovnega učitelja za klavir, Glasbena akademija, stanovanja ni.

1 strokovni učitelj za violino, Glasbena akademija, stanovanja ni.

1 strokovni učitelj za pihala in nauk o glasbi, Glasbena akademija, stanovanja ni.

Osnovna šola narodnega heroja Tineja Rožanca, Pirniče:

1 učitelj za osnovno šolo, učiteljske, stanovanja ni.

Osnovna šola Janeza Kalana, Topol pri Medvodah:

2 učitelja za osnovno šolo, učiteljske, družinsko stanovanje.

Razpis

ObLo Maribor-Center razpisuje v Vzgojnem domu v Mariboru 3 mesta vzgojiteljev; VPS (defektologija) ali učiteljske ali vzgojiteljske šole z diplomom. Stanovanja ni.

RAZPIS

Solski odbor učiteljske v Kopru razpisuje mesto profesorja za pedagoško skupino predmetov. Pogoji: univerza z diplomom. Samska soba zagotovljena, družinsko stanovanje pozneje.

Razpis

Osnovna šola Zalec razpisuje: na podružnični šoli Gotovlje

1 mesto učitelja, na podružnični šoli Vinska gora 2 mesti učiteljev,

na podružnični šoli Galicija 1 mesto učitelja,

na podružnični šoli Ponikva 1 mesto učitelja,

na podružnični šoli V. Pirešica 2 mesti učiteljev.

Povsod so samska stanovanja, v V. Pirešici je družinsko stanovanje.

Razpis

Dopisna šola v Ljubljani, Likovarjeva 3. razpisuje mesto pedagoškega delavca — referenta za oddelke TSS. Plača po dogovoru.

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

opozarja na najnovejšo pedagoško in izobraževalno edicijo, ki jih je pravkar izdala:

Okolje in razvoj slovenskega otroka

(deset strokovnih razprav o življenjskih pogojih slovenskih osnovnošolskih otrok)

ANTON SKAZA:

O vzgoji razvojno prizadetih otrok

JANEZ STANOVNIK:

Strukturne spremembe v svetovnem gospodarstvu

ZIVOJIN JEREMIC:

Fotografski tečaj za vsakogar

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE, Ljubljana, Mestni trg 26

Prosvetnim delavcem mariborskega okraja

Komisija prosvetnih in znanstvenih delavcev pri OOS-u Maribor tudi letos organizira letovanje za svoje članstvo v Portorožu. Pravico do letovanja bodo imeli tudi družinski člani.

Letovanje bo v portoroški šoli — to je »Vila Marija« z lepo lego v središču Portoroža tik ob obali in je obdana z lepim parkom. V sobah je po 6-8 ležišč, ta pa bodo po potrebi ločena s špansko steno. Hrana bo dobra. Plaža je blizu. Oskrbnina znaša za odrasle 700 din, za otroke od 4-12 let 400 din. Turistična taksa se plača ob prihodu v Portorož. Z letovanjem začnemo 1. julija 1962. Vsaka izmena traja 14 dni. Izmene bodo sledile:

1. julija — 15. julija,
16. julija — 30. julija,
31. julija do 14. avgusta,
15. avgusta — 29. avgusta.

Na dan prihoda prejme vsak kosilo in večerjo, na dan odhoda pa zajtrk. Vsak naj se izrazi po možnosti za dve izmeni, da ga lahko uvrstimo v eno ali drugo. Prosimo, da vsak prijavenec s prijavnico vplača polovico določenega prispevka, kajti le te prijave bomo upoštevali. Prijave naj vsebujejo: priimek, ime, poklic, kraj službovanja.

Kolesarji

Za potovanje s kolesi po Sloveniji med počitnicami iščem družbo. Poudarje pošljite pod »Koristno in prijetno« na upravo lista.

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA LJUBLJANA, TITOVA 3

sporoča, da so pravkar izšle naslednje knjige:

- Shakespeare: HAMLET (ponatis) br. 300 din, krt. 300 din
P. P. Njegoš: GORSKI VENEC
I. Mažuranič: SMRT SMAIL AGE ČENGICA, br. 200 din, krt. 400 din
T. Wilder: MOST SVETEGA KRALJA LUDVIKA, br. 200 din, krt. 400 din
H. de Balzac: OČE GORIOT, br. 450 din

Knjige dobite v vseh knjigarnah ali pri upravi založbe, Ljubljana, Titova 3.